

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 5.7.2005
COM(2005) 299 końcowy

KOMUNIKAT KOMISJI

**Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie:
Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013**

{SEC(2005) 904}

SPIS TREŚCI

KOMUNIKAT KOMISJI Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013	1
1. WSTĘP.....	4
2. SPÓJNOŚĆ, WZROST GOSPODARCZY, ZATRUDNIENIE.....	6
2.1. Odnowiona agenda lizbońska	6
2.2. Znaczenie polityki spójności we wzroście i zatrudnieniu.....	6
3. RAMY POLITYKI SPÓJNOŚCI NA LATA 2007-2013.....	8
3.1. Koncentracja	8
3.2. Konwergencja	9
3.3. Regionalna konkurencyjność i zatrudnienie	9
3.4. Europejska współpraca terytorialna	10
3.5. Zarządzanie	11
4. WYTYCZNE POLITYKI SPÓJNOŚCI NA LATA 2007-2013	13
4.1. WYTYCZNA: Uczyń z Europy i jej regionów bardziej atrakcyjne miejsce dla inwestycji i pracy	14
4.1.1. Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportu	14
4.1.2. Podnoszenie efektu synergii między ochroną środowiska i wzrostem gospodarczym	16
4.1.3. Zajęcie się kwestią intensywnego wykorzystywania tradycyjnych źródeł energii w Europie	18
4.2. WYTYCZNA: Podnoszenie poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu gospodarczego.....	18
4.2.1. Wzrost i poprawa efektywności inwestycji na badania naukowe i rozwój.....	20
4.2.2. Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości.....	21
4.2.3. Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich	23
4.2.4. Poprawianie dostępu do finansowania	25
4.3. WYTYCZNA :Większa liczba lepszych miejsc pracy	26
4.3.1. Przyciągnięcie na rynek pracy i zatrzymanie w aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemów zabezpieczenia socjalnego.....	27
4.3.2. Zwiększenie zdolności dostosowawczych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynku pracy	29

4.3.3.	Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i podnoszenie umiejętności	30
4.3.4.	Zdolności administracyjne	31
4.3.5.	Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia siły roboczej	32
5.	UWZGLĘDNIANIE TERYTORIALNEGO WYMIARU POLITYKI SPÓJNOŚCI	33
5.1.	Wkład obszarów miejskich we wzrost gospodarczy i zatrudnienie.....	34
5.2.	Wspieranie dywersyfikacji gospodarczej na obszarach wiejskich.....	34
5.3.	Współpraca.....	35
5.4.	Współpraca przygraniczna	36
5.5.	Współpraca ponadnarodowa	36
5.6.	Współpraca międzyregionalna	37
6.	DALSZE DZIAŁANIA	37
	ZAŁĄCZNIK.....	39

KOMUNIKAT KOMISJI

Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013

„Europa musi odnowić podstawę swojej konkurencyjności, zwiększyć swój potencjał wzrostu i wydajność, wzmocnić spójność społeczną, koncentrując się przede wszystkim na wiedzy, innowacyjności i optymalnym wykorzystaniu kapitału ludzkiego.

Aby te cele mogły zostać zrealizowane, Unia musi zmobilizować wszystkie odpowiednie zasoby krajowe i wspólnotowe – w tym te należące do polityki spójności - w zakresie wszystkich trzech aspektów strategii (gospodarczym, społecznym i środowiskowym), tak, aby w większym stopniu wykorzystać powstający między nimi efekt synergii w ogólnym kontekście zrównoważonego rozwoju”¹.

1. WSTĘP

Ostatnie rozszerzenie Unii do 25 Państw Członkowskich oraz zaplanowane na 2007 r. przystąpienie Bułgarii i Rumunii znacznie zwiększyło istniejące dysproporcje na obszarze UE.

Niedawno opublikowany Trzeci okresowy raport na temat spójności potwierdził, iż rozszerzenie Unii do 25 Państw, a w późniejszym czasie do 27 lub więcej, stanowi bezprecedensowe wyzwanie dla konkurencyjności i wewnętrznej spójności Unii. W raporcie podkreślono także, iż niektóre z najbiedniejszych części nowych Państw Członkowskich odnotowały jedno z najwyższych stóp wzrostu w Unii (patrz mapa w załączniku).

Realizacja określonych w Traktacie celów², a w szczególności celu osiągnięcia rzeczywistej konwergencji będzie możliwa jeśli działania finansowane z ograniczonych zasobów jakimi dysponuje polityka spójności skoncentrują się na wspieraniu zrównoważonego wzrostu³, konkurencyjności i zatrudnienia tak, jak określono to w odnowionej strategii lizbońskiej. Wyraźnym warunkiem wstępnym sukcesu polityki spójności są stabilność makroekonomiczna i reformy strukturalne, wraz z innymi warunkami, które sprzyjają inwestycjom (w tym skuteczna realizacja wspólnego rynku, reformy administracyjne, dobre sprawowanie rządów, środowisko sprzyjające działalności gospodarczej oraz dostępność wysoko wykwalifikowanej siły roboczej)⁴.

Komisja wymieniła właśnie te elementy jako główne zasady, które regulują wnioski dotyczące reformy polityki spójności na okres 2007-2013, w Trzecim raporcie na temat spójności, opublikowanym w lutym 2004 r., oraz w formie ram budżetowych i legislacyjnych z lipca 2004 r.

¹ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska, marzec 2005 r.

² Artykuł 158 Traktatu stanowi, że w celu umocnienia spójności gospodarczej i społecznej Wspólnota zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów mających najmniej korzystne warunki lub wysp, w tym obszarów wiejskich.

³ Zgodnie ze strategią z Göteborga przyjętą przez Radę Europejską w 2001 r.

⁴ „Gospodarka UE: Przegląd za rok 2004”, COM(2004) 723, 26.10.2004 r.

Wnioski Komisji dotyczą ulepszeń w dwóch głównych dziedzinach. Po pierwsze, strategiczny wymiar polityki spójności został wzmocniony, aby zapewnić lepsze uwzględnienie priorytetów wspólnotowych w krajowych i regionalnych programach rozwoju. Po drugie, dłożono starań, aby zwiększyć w terenie identyfikację z polityką spójności. Fakt ten znajduje odzwierciedlenie w pogłębionym dialogu prowadzonym w ramach partnerstwa między Komisją, Państwami Członkowskimi i regionami oraz w jaśniejszym i bardziej zdecentralizowanym podziale obowiązków w dziedzinach takich jak zarządzanie finansowe i kontrola. Wnioski wprowadzają również jaśniejszy podział obowiązków między Komisją, Państwami Członkowskimi i Parlamentem.

Zgodnie z art. 23 projektu rozporządzenia Rady (WE) ustanawiającego ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności⁵, Rada ma obowiązek, po przyjęciu przepisów i na wniosek Komisji, ustanowienia strategicznych wytycznych Wspólnoty, dotyczących polityki spójności, które powinny „przynieść efekty dla priorytetów Wspólnoty, mając na względzie propagowanie zrównoważonego, harmonijnego i trwałego rozwoju”⁶.

Główne cechy charakterystyczne nakreślonych w niniejszym komunikacie strategicznych wytycznych Wspólnoty są następujące:

- Instrumentami finansowymi jakimi dysponuje polityka spójności są fundusze strukturalne (EFRR i EFS) oraz Fundusz Spójności. W zamieszczonych poniżej wytycznych, celowo nie zamieszczono analizy z podziałem na fundusze. Kwestia odpowiedniego instrumentu w każdej z pozycji powinna zostać rozstrzygnięta w fazie programowania i zależy od charakteru planowanych wydatków (infrastruktura, inwestycje produkcyjne, rozwój zasobów ludzkich itd.);
- Głównym celem jest zidentyfikowanie priorytetów Wspólnoty, które mają zostać wsparte w ramach polityki spójności, aby efekt synergii został wzmocniony, a realizacja strategii lizbońskiej przyspieszona, jak zostało to określone w zintegrowanych wytycznych dotyczących wzrostu i zatrudnienia.
- Dotyczą one jedynie części krajowych i regionalnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze strukturalne i Fundusz Spójności.
- Powinny być analizowane wraz z wnioskami legislacyjnymi. Wnioski te określają cele i zakres pomocy udzielanej w ramach każdego z funduszy, strategiczne wytyczne Wspólnoty mają natomiast na celu zidentyfikowanie w tak wyznaczonych ramach tych dziedzin, w których polityka spójności może w największym stopniu przyczynić się do realizacji priorytetów Wspólnoty, w szczególności priorytetów odnowionej strategii lizbońskiej.
- Są odzwierciedleniem dyskusji prowadzonych z Państwami Członkowskimi i wewnętrżnych rozmów na szczeblu różnych służb Komisji.

⁵ COM(2004) 492 z 14.7.2004. W dalszej części dokumentu, jeśli mowa jest o wszystkich trzech funduszach używa się słowa „fundusze”, a terminu „fundusze strukturalne” jeśli mowa jest jedynie o EFRR i EFS.

⁶ COM(2004) 492, art. 23

Po przyjęciu przez Radę niniejsze wytyczne stanowić będą podstawę krajowych strategicznych ram odniesienia i opracowywanych na ich podstawie programów operacyjnych.

2. SPÓJNOŚĆ, WZROST GOSPODARCZY, ZATRUDNIENIE

2.1. Odnowiona agenda lizbońska

Konkluzje Rady Europejskiej z Lizbony (marzec 2000 r.)⁷ – podstawowy tekst opisujący strategię lizbońską – określają strategię i szeroki wachlarz celów i instrumentów polityki, których zadaniem jest zapewnienie zwiększenia dynamiki i konkurencyjności Unii Europejskiej. Rada Europejska w Göteborgu z 2001 r. włączyła do tych celów zagadnienia z zakresu ochrony środowiska naturalnego.

Po przeprowadzeniu śródkresowego przeglądu stwierdzono, iż dotychczasowe rezultaty są niejednorodne. Po obiecującym początku w 2000 r. gwałtownemu spowolnieniu uległ wzrost zatrudnienia, a wzrost wydajności był niezadowalający przez cały okres, co po części wynikało z faktu, iż nie udało się w pełni uruchomić gospodarki opartej na wiedzy oraz wykorzystać zdobyczy technologii informacyjno-komunikacyjnych. Mimo iż słabe wyniki gospodarcze wynikają po części ze spowolnionego tempa wzrostu gospodarki światowej, należy dołożyć starań w celu zwiększenia potencjału wzrostu i zatrudnienia w Europie.

W lutym 2005 r. Komisja przygotowała na spotkanie Rady Europejskiej w marcu 2005 r. wniosek dotyczący nowego partnerstwa na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia⁸. Rada zatwierdziła przedstawione w tym dokumencie cele i podkreśliła potrzebę ożywienia strategii lizbońskiej.

Ten wznowiony wysiłek oznacza iż *"Unia musi zmobilizować wszystkie odpowiednie istniejące zasoby krajowe i wspólnotowe – w tym te należące do polityki spójności"*⁹. Ponadto stwierdzono, iż konieczne jest zwiększenie identyfikacji w terenie z celami strategii lizbońskiej, angażując regionalne i lokalne podmioty, jak również partnerów społecznych. Jest to szczególnie ważne w dziedzinach, w których znaczenie ma bliskość przestrzenna, takich jak innowacje i gospodarka oparta na wiedzy, zatrudnienie, kapitał ludzki, przedsiębiorczość, wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz dostęp do finansowania kapitału podwyższonego ryzyka. Ponadto krajowe polityki powinny w spójny sposób realizować te same strategiczne cele, aby mobilizować jak najwięcej zasobów i unikać sprzecznych działań w terenie.

Od czasu szczytu Rady Europejskiej w marcu 2005 r., Komisja przyjęła zintegrowane wytyczne dotyczące wzrostu i zatrudnienia¹⁰, które mają pomóc Państwom Członkowskim w opracowywaniu krajowych programów reform. Komisja opracuje także Wspólnotowy Program Lizboński.

⁷ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska w Lizbonie, 23 i 24.3.2000 r.

⁸ Komunikat na Wiosenny Szczyt Rady Europejskiej „Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia - Nowy początek strategii lizbońskiej”, COM(2005) 24 z 2.2.2005 r.

⁹ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska, marzec 2005 r.

¹⁰ COM(2005) 141.

2.2. Znaczenie polityki spójności we wzroście i zatrudnieniu

Polityka spójności już przyczynia się do realizacji strategii lizbońskiej. Niezależne oceny wykazują iż polityka już miała znaczący wpływ makroekonomiczny, szczególnie w regionach słabiej rozwiniętych, wywierając efekt mnożnikowy na UE jako całość¹¹. Mobilizując istniejący we wszystkich regionach potencjał wzrostu, polityka spójności wpływa na bardziej zrównoważony pod względem geograficznym rozwój gospodarczy oraz na podniesienie potencjału wzrostu Unii jako całości. Jeśli UE ma zrealizować cele strategii lizbońskiej, muszą się do tego przyczynić wszystkie regiony, a w szczególności te, które charakteryzują się wyższym potencjałem wzrostu wydajności i zatrudnienia.

Ponadto polityka spójności przyczynia się do pogłębienia integracji gospodarczej i politycznej poprzez np. rozwijanie sieci infrastruktury oraz poprawianie dostępu do usług użyteczności publicznej, podnoszenie poziomu umiejętności obywateli Wspólnoty, zwiększanie dostępności oddalonych regionów oraz wspieranie współpracy.

Dalszy znaczący wkład polityki spójności w realizację priorytetów lizbońskich może odbywać się na kilka sposobów:

- **Inwestowanie w dziedziny o wysokim potencjale wzrostu.** Wysokie potencjalne zyski oferują inwestycje w regionach, które charakteryzują się potencjałem umożliwiającym szybkie osiągnięcie poziomu pozostałych państw UE, a w których krajowe środki mogą być niewystarczające, aby wykorzystane zostały wszystkie istniejące możliwości.
- **Inwestowanie w motory wzrostu i zatrudnienia.** Polityka spójności skupia się na inwestycjach w kapitał ludzki i fizyczny, który ma istotne znaczenie dla potencjału wzrostu i zatrudnienia, w tym infrastruktury fizycznej i technologii informacyjno-komunikacyjnych, zdolności badawczych i innowacji, edukacji i szkoleń a także zdolności dostosowawczych pracowników.
- **Wspieranie wdrażania spójnych strategii w perspektywie średnio- i długookresowej.** Polityka spójności jest jedyną polityką zapewniającą stabilne siedmioletnie ramy inwestycyjne.
- **Rozwijanie efektu synergii i komplementarności z innymi politykami wspólnotowymi.** Polityka spójności w znaczący sposób przyczynia się do wdrażania pozostałych polityk wspólnotowych. Na przykład projekty realizowane w krajach objętych Funduszem Spójności w zakresie transeuropejskich sieci transportowych, dzięki którym następuje znaczne zwiększenie dostępności do reszty Europy, są bezpośrednio finansowane z tego funduszu; zapewnienie zgodności z dorobkiem w zakresie ochrony środowiska i szerszymi celami zrównoważonego rozwoju jest silnie wspierane przez politykę spójności; polityka w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego i związane z nią zagadnienia, a w szczególności infrastruktura badawcza i rozwój zasobów ludzkich w badaniach są również wspierane przez politykę spójności, na równi z polityką wspólnotową dotyczącą innowacji i MŚP.
- **Mobilizowanie dodatkowych zasobów.** Działania współfinansowane ze środków polityki spójności zapewniają wysoki poziom dodatkowości funduszy UE, w szczególności

¹¹ Patrz Trzeci Raport na temat Spójności, str. 149

poprzez przesuwanie środków na inwestycje na dziedziny, w których wydatki mogą okazać się najskuteczniejsze i mieć największą wartość dodaną. Mobilizują one dodatkowe zasoby krajowe, zarówno publiczne, jak i prywatne, do wykorzystania w zakresie spójnych krajowych i regionalnych strategii rozwoju. Każde euro wydane na poziomie UE w ramach polityki spójności pociąga za sobą dalsze wydatki, średnio 0,9 EUR w regionach słabiej rozwiniętych (obecny Cel 1) i 3 EUR w regionach, gdzie trwa restrukturyzacja (obecny Cel 2).

- **Poprawa zarządzania.** Stosowanie jednolitego systemu do realizacji wszystkich programów spójności wpłynie na poprawę zdolności instytucjonalnych w zakresie opracowywania i wdrażania polityk, rozpowszechniania kultury ewaluacyjnej, ustaleń dotyczących form partnerstwa publiczno-prywatnego, przejrzystości współpracy regionalnej i przygranicznej oraz wymiany dobrych praktyk. Przyczyni się on również do lepszego zarządzania na wszystkich poziomach przez pogłębianie poczucia odpowiedzialności i identyfikacji ze strategią lizbońską na niższych szczeblach administracji krajowej.
- **Promowanie zintegrowanego podejścia do spójności terytorialnej.** Polityka spójności może przyczynić się do stworzenia społeczności zorganizowanych z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, poprzez zapewnienie, iż kwestie gospodarcze, społeczne i dotyczące ochrony środowiska są odpowiednio uwzględniane w zintegrowanych strategiach na rzecz odnowy, ożywienia i rozwoju obszarów miejskich i wiejskich.

W następnym rozdziale przedstawiono główne zagadnienia nowych ram polityki spójności na lata 2007-2013 w świetle wymienionych powyżej sposobów, w jakich polityka spójności może przyczyniać się do realizacji agendy lizbońskiej.

3. RAMY POLITYKI SPÓJNOŚCI NA LATA 2007-2013.

3.1. Koncentracja

W tej sekcji nowe ramy polityki spójności omawiane są w świetle istniejącej potrzeby koncentracji tematycznej i geograficznej. Zważywszy na fakt, iż koncentracja zasobów jest procesem, omówiony został także aspekt zarządzania.

Głównymi czynnikami wzrostu ekonomicznego są zatrudnienie i wzrost wydajności. Oba te czynniki są ściśle powiązane i powinny być jednocześnie stymulowane, aby osiągnąć maksymalny efekt. Aby zapewnić, iż tendencja zrównoważonego rozwoju i wspierania konkurencyjności w gospodarce opartej na wiedzy znajdzie odbicie w krajowych i regionalnych programach rozwoju na lata 2007-2013, istotne jest skoncentrowanie środków na podstawowych infrastrukturach, kapitale ludzkim oraz badaniach i innowacjach, co obejmuje dostęp do i strategiczne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Konieczne są zarówno aktywa materialne i niematerialne.

Zestaw środków stosowanych w ramach polityk mający umożliwić Państwu Członkowskiemu lub regionowi osiągnięcie odpowiedniej kombinacji inwestycji na rzecz wzrostu zależy od ich specyficznych cech charakterystycznych, struktury działalności gospodarczej, charakteru i zakresu ich deficytu strukturalnego, a także dziedzin w których potencjalnie posiadają przewagę komparatywną. Nieuniknione jest, iż ten zestaw środków zmienia się w czasie, co

pociąga za sobą zmianę w naturze stosowanych polityk i instrumentów. Każde Państwo Członkowskie i region musi zidentyfikować odpowiedni dla swojej ścieżki rozwoju zestaw środków, uwzględniając istniejące warunki gospodarcze, społeczne, środowiskowe, kulturowe i instytucjonalne.

Jednakże, o ile zestaw środków może zmieniać się w zależności od kontekstu, w programach i projektach zostanie zapewniona koncentracja przez uwzględnienie tylko tych elementów, które mogą przyczynić się do realizacji agendy na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Będzie to główna zasada, jaką Komisja będzie stosować przy negocjowaniu poszczególnych programów krajowych i regionalnych.

Kwestią mającą znaczenie dla polityki spójności w Państwach Członkowskich, w których transfery z Unii mają wymiar makroekonomiczny, są ramy czasowe. W krótkiej perspektywie czasowej transfery te będą wywierały presję na inflację, na przykład w sektorze budowlanym, wywierając równocześnie dodatkową presję na rachunki bieżące (w wyniku przywozu wyposażenia kapitałowego itd.) i na budżet (ze względu na ustalenia dotyczące współfinansowania). W związku z tym ważne jest, aby Państwa Członkowskie i regiony zorganizowały swoje programy inwestycyjne w taki sposób, aby rozwiązać problem wąskich gardeł po stronie podaży i zwiększały wydajność w celu zrównoważenia nacisków na gospodarkę nominalną ze strony popytu.

Należy również uwzględnić inne priorytety polityk wspólnotowych, przede wszystkim ze względu na ich potencjał w zwiększaniu wzrostu i zatrudnienia w ramach programów z zakresu polityki spójności, a także w celu wzmacniania w terenie efektu synergii z innymi politykami UE.

3.2. Konwergencja

W regionach i Państwach Członkowskich, które w ramach polityki spójności kwalifikują się do uzyskania wsparcia w zakresie nowego celu konwergencji, głównym zadaniem będzie **pobudzanie potencjału wzrostu** w celu utrzymania i osiągnięcia wysokich stóp wzrostu. To zadanie powinno być rozpatrywane w kontekście bezprecedensowego wzrostu dysproporcji w rozszerzonej Unii, wysiłków o charakterze długoterminowym, które będą konieczne do zmniejszenia ich oraz w kontekście zwiększania konkurencyjności całej Unii.

W związku z tym przyjęte strategie skoncentrują się na inwestycjach i usługach publicznych niezbędnych do podniesienia długotrwałej konkurencyjności, zwiększenia liczby nowych miejsc pracy i zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Konieczne będzie stworzenie unowocześnionych i rozbudowanych podstawowych infrastruktur i usług w celu otwarcia regionalnych i lokalnych systemów gospodarczych, określenie odpowiednich ram wsparcia działalności gospodarczej oraz wykorzystywanie możliwości oferowanych przez wspólny rynek. Ponadto należy dołożyć wzmożonych starań w celu zwiększenia inwestycji w kapitał ludzki, zwiększenia dostępu do zatrudnienia; poprawę integracji społecznej; oraz rozpoczęcie i przeprowadzenie reform w systemach edukacyjnych i szkoleniowych.

Obok wysiłków skierowanych na podstawowe infrastruktury, konieczne są działania zmierzające do modernizacji i restrukturyzacji zdolności produkcyjnych regionów poprzez dostarczanie usług przedsiębiorstwom, a zwłaszcza MŚP; polepszanie dostępu do finansowania; wspieranie badań rozwoju technologicznego oraz innowacji; rozwój kapitału ludzkiego oraz promocję wprowadzania, upowszechniania i wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

W opracowywaniu i realizacji skutecznych polityk ważne znaczenie odgrywa wzmacnianie zdolności instytucjonalnych i porządku instytucjonalnego.

3.3. Regionalna konkurencyjność i zatrudnienie

W ramach tego celu, aby zapewnić jak najlepsze wykorzystanie ograniczonych zasobów finansowych, konieczna jest koncentracja na ograniczonej liczbie głównych priorytetów, a zwłaszcza na badaniach, innowacjach, dostępności i tworzeniu nowych miejsc pracy. Inwestycje w kapitał ludzki mogą odegrać ważną rolę w zapewnianiu łagodnego dostosowania w następstwie zmian gospodarczych i restrukturyzacji.

Zadaniem nowego celu regionalnej konkurencyjności i zatrudnienia jest **antycypacja i wspieranie zmian gospodarczych** poprzez podnoszenie konkurencyjności i atrakcyjności regionów UE, za pomocą inwestycji w gospodarkę opartą na wiedzy, rozwijanie przedsiębiorczości, badania, współpracę między szkolnictwem wyższym a przedsiębiorstwami oraz innowacje, dostęp do infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, energię i zdrowie, środowisko naturalne i zapobieganie ryzyku, a także wspieranie zdolności dostosowawczych pracowników i przedsiębiorstw; zwiększanie udziału w rynku pracy oraz promocję integracji społecznej i społeczności zorganizowanych z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Regiony przemysłowe są zróżnicowane pod względem formy. Cechą charakterystyczną wielu z nich jest obecność wielkich zakładów produkcyjnych, duża gęstość zaludnienia oraz wysokie stopy wzrostu gospodarczego, tymczasem inne, w szczególności MŚP, posiadają nowoczesny przemysł oraz szybko rozwijający się sektor usług. Jednakże w obu typach regionów może istnieć głęboko zakorzeniony problem upadających stref miejskich, ubóstwa, przeludnienia, presji na środowisko oraz złego stanu zdrowia, koniecznością stawienia czoła wyzwaniom globalizacji oraz dostosowania się do szybko następujących zmian gospodarczych. Z drugiej strony wiele regionów przemysłowych zaledwie niedawno zaczęło przystosowywać się do zmian, a ograniczenie bazy przemysłowej nie zostało tam w wystarczający sposób zrównoważone przez nową działalność.

W regionach charakteryzujących się **niską gęstością zaludnienia** motorem rozwoju gospodarczego są często małe firmy, które stoją przed takimi samymi wyzwaniami. Zważywszy na fakt, iż niska gęstość zaludnienia utrudnia odpowiedź na pojawiające się wyzwania, sytuacja społeczno-gospodarcza nie zmieniła się w ciągu ostatnich 10 lat.

Sytuacja gospodarcza **obszarów wiejskich** jest bardzo zróżnicowana. Niektóre z nich posiadają dobre połączenia z ośrodkami miejskimi, rolnictwo w dalszym ciągu odgrywa ważną rolę, zwiększa się dywersyfikacja gospodarcza oraz sektor usług, na przykład turystycznych. Inne bardziej oddalone obszary wiejskie borykają się z problemem dużego rozproszenia i starzenia się społeczeństwa, niewystarczających infrastruktur technicznych i społecznych, niedostosowanych usług oraz słabych powiązań z pozostałymi sektorami gospodarki.

Rozwiązanie tak różnych problemów oraz pomoc regionom w restrukturyzacji i generowaniu nowych rodzajów działalności zgodnie z odnowioną agendą lizbońską stanowią wyzwania dla nowej generacji programów w zakresie regionalnej konkurencyjności i zatrudnienia.

3.4. Europejska współpraca terytorialna

Zadaniem celu nowej współpracy jest wspieranie **ściślejszej integracji** terytorium Unii we wszystkich jego wymiarach. W ten sposób polityka spójności przyczynia się do **zrównoważonego i trwałego rozwoju** terytorium Unii na poziomie istniejących makroregionów oraz zmniejszenia „efektów bariery” poprzez współpracę przygraniczną oraz wymianę dobrych praktyk.

Działania te oparte są na wspólnych strategiach rozwoju obszarów, których ta sytuacja dotyczy (na poziomie krajowym, regionalnym, lokalnym) i na łączeniu w sieć głównych zainteresowanych stron. W ten sposób działania te mają oczywistą europejską wartość dodaną, której wzrost jest większy w rozszerzonej i bardziej zróżnicowanej Unii.

3.5. Zarządzanie

Kwestia zarządzania w kontekście polityki spójności ma różne aspekty.

Pierwszy aspekt to zbiór cech charakterystycznych dla organizacji publicznych związanych ze **skutecznością i powodzeniem polityk publicznych**. Jakość i wydajność sektora państwowego niezbędne są we wszystkich państwach i regionach, w szczególności tych kwalifikujących się do objęcia celem konwergencji, w celu przeprowadzenia reform i wprowadzenia dobrego zarządzania, szczególnie w dziedzinach gospodarczej, zatrudnienia, społecznej, edukacyjnej, środowiskowej i wymiaru sprawiedliwości. Przyczyni się to nie tylko do lepszego wdrażania unijnej polityki spójności, ale także do podniesienia ogólnej wydajności gospodarczej.

W regionach słabiej rozwiniętych głównym priorytetem powinno być podnoszenie zdolności instytucjonalnych i poziomu zarządzania w tych dziedzinach, w których są one uważane za niewystarczające. Warunkiem konkurencyjności gospodarczej i silniejszego społeczeństwa obywatelskiego są nie tylko skuteczne sieci infrastruktury, ale także niedyskryminacyjny, przewidywalny i przejrzysty charakter stosowania prawa; przyznawanie i egzekwowanie zwykłych praw własności, w tym praw własności intelektualnej; otwarty system zamówień publicznych oraz administracja, która zmniejsza obciążenia administracyjne spoczywające na podmiotach gospodarczych.

W ten sposób, przy opracowywaniu krajowych strategii, Państwa Członkowskie powinny systematycznie analizować w jakim stopniu skuteczniejsza, odpowiedzialna i przestrzegająca zasady przejrzystości administracja publiczna może przyczynić się do podniesienia poziomów wydajności. W związku z tym środki z funduszy strukturalnych powinny być przeznaczane na rozwijanie zdolności administracji publicznej na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w celu ulepszenia ram administracyjnych regulujących działalność gospodarczą, sprawne opracowywanie i skuteczne wdrażanie polityk, w tym lepsze stanowienie prawa, ocenę i analizę wpływu wniosków dotyczących prowadzonych polityk w zakresie polityki oraz systematyczny przegląd instrumentów wdrożeniowych.

Drugi aspekt dotyczy specyficznych środków i działań niezbędnych do podniesienia zdolności Państw Członkowskich w zakresie **zarządzania i wdrażania polityki spójności**. Prawidłowe i skuteczne zarządzanie funduszami wymaga odpowiednich, skutecznych i przejrzystych struktur administracji centralnej i regionalnej, zdolnych do wykonywania zadań związanych z wykorzystaniem funduszy w dziedzinach takich jak zamówienia publiczne, kontrola finansowa, monitoring, ocena, zapobieganie oszustwom i korupcji oraz zwalczanie

ich. Skuteczność wykorzystania funduszy zależy także od stopnia w jakim autorzy projektów zdolni są przygotowywać i realizować projekty o wysokiej jakości. Jeśli zasoby są wykorzystywane w skuteczny i przejrzysty sposób, ich widoczność sama w sobie stanowi zachętę dla prywatnych przedsiębiorców i partnerów społecznych oraz stwarza dla tych przedsiębiorców odpowiednie warunki do podejmowania ich własnych decyzji w zakresie inwestycji. Działania są zatem konieczne także i w tej dziedzinie, a towarzyszyć im powinno wsparcie techniczne.

Powiązany i mający duże znaczenie czynnikiem wpływającym na skuteczność polityki spójności jest jakość **partnerstwa** jakie istnieje przy opracowywaniu i realizacji programów między wszystkimi zainteresowanymi stronami, także i na poziomie regionalnym i lokalnym. Ponadto silne partnerstwo między Komisją i Państwami Członkowskimi jest podstawą określania strategii spójności a także zwieńczeniem jej realizacji poprzez program operacyjny.

Rozwijanie innowacyjnych projektów opartych na partnerstwie, wspieranie udziału obywateli w opracowywaniu i wdrażaniu polityk publicznych, a także poprawianie stosunków między i w ramach samych społeczeństw, może przyczynić się do stworzenia kapitału ludzkiego i społecznego, umożliwiając tym samym zrównoważony rozwój, wzrost, konkurencyjność i spójność społeczną. W tym kontekście ważne jest, aby agenda reform stała się wspólnym celem dla głównych zainteresowanych stron na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, tak aby zapewnić iż środki są **rzeczywiście skoncentrowane** na agendzie na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz aby powstały niezbędne dla tego celu sieci partnerstwa.

Zachęca się regiony do rozwijania regionalnych strategii zrównoważonego rozwoju, wypracowując konsensus w odniesieniu do celów, które mają być zrealizowane poprzez prowadzenie regularnego i systematycznego dialogu z głównymi zainteresowanymi stronami. Partnerstwo ma istotne znaczenie dla opracowywania i realizacji strategii rozwoju i opiera się na konsultacjach i udziale zainteresowanych stron, takich jak właściwe władze, partnerzy gospodarczy i społeczni, a także przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje pozarządowe. Partnerstwo zapewnia otwartość i przejrzystość w opracowywaniu i realizacji programów.

Partnerstwa publiczno-prywatne

Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) mogą być odpowiednią metodą finansowania inwestycji w przypadkach gdy istnieje możliwość szerokiego udziału prywatnego sektora, szczególnie w dziedzinach, w których odejście od własności publicznej lub świadczenia usług jest niemożliwe do wykonania lub nieodpowiednie. Poza zapewnianiem środków finansowych, partnerstwa publiczno-prywatne wpływają także, na poziomie projektów, na podniesienie jakości realizacji a następnie zarządzania projektami. Zachęca się zatem Państwa Członkowskie do wykorzystywania takiej formy partnerstwa w dziedzinach, w których jest to możliwe. Podstawowymi zaletami takich PPP są:

- sektor państwowy zyskuje dostęp do szeregu umiejętności sektora prywatnego, które powinny pozwolić mu na świadczenie skuteczniejszych i bardziej opłacalnych usług
- sektor prywatny przejmuje te formy ryzyka, które przy tradycyjnym systemie zamówień publicznych ciążyłyby na sektorze państwowym

- w przypadku gdy jedna strona jest odpowiedzialna za koncepcję, opracowywanie, zarządzanie i finansowanie jako elementy zintegrowanego pakietu, możliwe jest zapewnienie większej skuteczności

Rozważając czy dany projekt powinien zostać zrealizowany w ramach PPP, ważne jest, aby niektóre warunki zostały spełnione przed podpisaniem umowy o dostarczeniu towarów i usług, a w szczególności konieczne jest wprowadzenie odpowiednich ram prawnych.

Ustalenia dotyczące PPP mają największą skuteczność jeśli władze krajowe wyraźnie zobowiązały się w ramach prowadzonej polityki do włączania sektora prywatnego w projekty sektora państwowego. Niezbędne jest określenie jasnych i specyficznych ram dla PPP w różnych obszarach polityki; zależą one na przykład od poziomu odzyskania kosztów w ramach opłat z tytułu użytkowania oraz zakresu celów społecznych.

Jeśli projekty spełniać będą wszystkie niezbędne kryteria, UE będzie wspierać PPP, zapewniając środki w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. W odniesieniu do większych projektów, Komisja będzie zachęcać Państwa Członkowskie do włączania do projektu PPP oceny ich wykonalności. W tej kwestii EBI i EFI mogą zapewnić cenny wkład.

4. WYTYCZNE POLITYKI SPÓJNOŚCI NA LATA 2007-2013

W kontekście powyższych stwierdzeń oraz odnowionej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, programy współfinansowane w ramach polityki spójności powinny dążyć do skoncentrowania zasobów na następujących trzech priorytetowych działaniach¹²:

- zwiększanie **atrakcyjności Państw Członkowskich, regionów i miast** poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz ochronę potencjału ich środowiska;
- wspieranie **innowacyjności, przedsiębiorczości** oraz rozwoju **gospodarki opartej na wiedzy** poprzez zwiększanie potencjału w dziedzinie badań naukowych i innowacji, w tym w sektorze nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, oraz
- tworzenie **większej liczby lepszych miejsc pracy** poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększenie zdolności dostosowawczych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki.

W następnej części szczegółowo analizowane są główne aspekty każdego z przedstawionych powyżej działań, a szczegółowe wytyczne podane są dla każdej pozycji. Oczywistym jest fakt, iż nie wszystkie z tych szczegółowych wytycznych będą miały zastosowanie do wszystkich regionów. Najwłaściwszy dla każdego Państwa Członkowskiego lub regionu zestaw inwestycji zależy ostatecznie od analizy mocnych i słabych stron każdego z tych obszarów. **Wytyczne są raczej jednolitymi ramami, które Państwa Członkowskie i regiony mogą wykorzystywać przy opracowywaniu krajowych i regionalnych programów, w szczególności mogą one okazać się przydatne dla oceny poziomu realizacji celów Unii dotyczących spójności, wzrostu i zatrudnienia.** Wytyczne są

¹² Komunikat na Wiosenny Szczyt Rady Europejskiej „Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia - Nowy początek strategii lizbońskiej”, COM(2005) 24 z 2.2.2005 r.

koniecznym, ale nie jedynym warunkiem, aby każde z Państw Członkowskich lub regionów w odpowiednim stopniu skoncentrowało się na głównych priorytetach zgodnie z odnowioną agendą lizbońską.

Dostosowując się do założeń procesu ożywienia strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, polityka spójności powinna w większym stopniu skoncentrować się na wiedzy, badaniach i innowacjach oraz kapitale ludzkim. W związku z tym ogólne wsparcie finansowe tych obszarów działalności powinno ulec znacznemu zwiększeniu. Ponadto Państwa Członkowskie powinny wzorować się na tych dobrych praktykach, które w poszczególnych dziedzinach przyniosły wyraźne pozytywne wyniki dla wzrostu i zatrudnienia.

Na wszystkich etapach opracowywania i realizacji programów i projektów Państwa Członkowskie i regiony powinny realizować cel **równości kobiet i mężczyzn**. Cel ten może zostać zrealizowany poprzez specyficzne działania mające na celu promocję równości lub zwalczanie przejawów dyskryminacji, jak również poprzez staranne branie pod uwagę wpływu, jaki pozostałe projekty i zarządzanie funduszami mogą mieć na mężczyzn i kobiety.

4.1. WYTYCZNA: Uczynić z Europy i jej regionów bardziej atrakcyjne miejsce dla inwestycji i pracy

Jednym z warunków wstępnych wzrostu i zatrudnienia jest zapewnienie dostępności niezbędnej infrastruktury (w dziedzinie np. transportu, środowiska, energii) dla podmiotów gospodarczych. Nowoczesna infrastruktura ma znaczący wpływ na osiągnięte przez przedsiębiorstwa wyniki, ponieważ wpływa na poziom atrakcyjności gospodarczej i społecznej regionów. Inwestycje w infrastrukturę w regionach słabiej rozwiniętych, w szczególności w nowych Państwach Członkowskich, wpłyną na zwiększenie wzrostu, a tym samym podniosą poziom konwergencji z resztą Unii. Środki powinny pochodzić nie tylko z dotacji, ale również z pożyczek, na przykład udzielanych przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI). Tym samym Państwa Członkowskie będą mogły w większym stopniu wykorzystać wiedzę fachową EBI dla celów opracowania projektów, które będą mogły otrzymać wsparcie unijne.

4.1.1. Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportu

Można stwierdzić, iż skuteczna, elastyczna i bezpieczna infrastruktura transportowa jest koniecznym warunkiem rozwoju gospodarczego ponieważ, ułatwiając przepływ ludzi i towarów, przyczynia się do zwiększenia wydajności, a tym samym perspektyw rozwoju poszczególnych regionów. Sieci transportowe pomnażają możliwości wymiany handlowej, zwiększając równocześnie wydajność. Ponadto rozwijanie infrastruktury transportowej w całej Europie (szczególnie realizacja odpowiednich części 30 priorytetowych projektów w zakresie transeuropejskich sieci transportowych), gdy szczególny akcent położony jest na projekty przygraniczne, jest konieczne dla osiągnięcia większej integracji krajowych rynków, co jest szczególnie istotne w kontekście rozszerzonej Unii.

Konieczne jest dostosowanie inwestycji w infrastrukturę do specyficznych potrzeb i stopnia rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów i Państw. Zazwyczaj inwestycje w infrastrukturę (tak jak i pozostałe inwestycje) po przekroczeniu pewnego poziomu wykazują ograniczone stopy zwrotu. Rentowność tego typu inwestycji jest wysoka, jeśli infrastruktura jest uboga a podstawowe sieci nie zostały ukończone, ale będzie ona prawdopodobnie spadać po osiągnięciu pewnego pułapu.

Należy zatem uwzględnić stopień rozwoju gospodarczego regionów oraz istnienie dużych dotacji na infrastrukturę. W regionach i państwach najsłabiej rozwiniętych, połączenia międzynarodowe i międzyregionalne w dłuższej perspektywie czasowej mogą oferować wyższy poziom zwrotu w postaci zwiększonej konkurencyjności przedsiębiorstw oraz ułatwiać mobilność siły roboczej. Z drugiej strony w regionach posiadających rozproszoną i niewielką bazę gospodarczą oraz sieci osadniczej opartej na małych miastach, bardziej stosowne może być tworzenie regionalnej infrastruktury transportowej. W regionach konwergencji, a w mniejszym stopniu w regionach objętych wygasającą pomocą przejściową, posiadających nieodpowiednie sieci drogowe, należy także przeznaczyć środki na budowę połączeń istotnych z punktu widzenia rozwoju gospodarki.

Aby zyski z inwestycji na transport były maksymalne, udzielając wsparcia w ramach funduszy należy przestrzegać kilku zasad.

Po pierwsze, dla celów określania poziomu i charakteru inwestycji w infrastrukturę, które mają być przeprowadzone, należy stosować obiektywne kryteria. Na przykład potencjalne stopy zwrotu powinny być określone na podstawie stopnia rozwoju gospodarczego i charakteru działalności gospodarczej danego regionu, gęstości oraz stopnia obciążenia istniejącej infrastruktury. Przy określaniu społecznych stóp zwrotu, należy w odpowiednim stopniu uwzględnić ewentualne konsekwencje projektów z zakresu infrastruktury dla środowiska i społeczeństwa.

Po drugie zasada zrównoważonego rozwoju środowiska powinna być przestrzegana w możliwie jak największym stopniu, zgodnie z postanowieniami Białej Księgi¹³. Główny przedmiotem troski powinno być zniwelowanie przewagi transportu drogowego w Europie poprzez wspieranie alternatywnych rodzajów transportu oraz transportu kombinowanego.

Po trzecie w regionach konwergencji należy zwrócić szczególną uwagę na kwestię modernizacji sieci kolejowej, starannie wybierając priorytetowe odcinki, zapewniając ich interoperacyjność w ramach europejskiego systemu zarządzania transportem kolejowym (ang. European Rail Transport Management System - ERTMS).

Po czwarte inwestycjom w infrastrukturę transportową powinno towarzyszyć odpowiednie sterowanie ruchem, ze zwróceniem szczególnej uwagi na bezpieczeństwo, zgodnie z krajowymi i wspólnotowymi standardami. W krajowych i regionalnych strategiach należy uwzględnić także potrzebę przeprowadzenia harmonijnego (oraz przyjaznego dla środowiska) podziału na poszczególne środki transportu, który zaspokaja potrzeby zarówno gospodarcze jak i środowiskowe. Strategie powinny obejmować na przykład inteligentne systemy transportowe, platformy multimodalne a zwłaszcza technologię wykorzystywaną w ramach ERTMS i SESAME (system mający na celu ujednolicenie zarządzania ruchem powietrznym w Europie).

W oparciu o wymienione powyżej zasady, wytyczne dla działań są następujące:

- Priorytetem Państw Członkowskich powinno stać się **30 projektów leżących w interesie Europy**, zlokalizowanych w Państwach Członkowskich i regionach kwalifikujących się do objęcia celem Konwergencji¹⁴. Pozostałe projekty z zakresu transeuropejskich sieci

¹³ „Europejska polityka transportowa na rok 2010: czas zdecydować”, COM(2001) 370.

¹⁴ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 884/2004/WE, z 29.4.2004 r.

transportowych powinny otrzymywać wsparcie jedynie, jeśli w znaczący sposób przyczyniają się one do zwiększenia wzrostu i konkurencyjności. W tej grupie projektów na specjalną uwagę zasługują projekty przygraniczne i projekty nadzorowane przez specjalnie wyznaczonych europejskich koordynatorów w Państwach Członkowskich. Państwa Członkowskie powinny korzystać z usług koordynatorów aby skrócić czas, jaki upływa między opracowaniem planów sieci a ich fizyczną realizacją.

- Dodatkowe inwestycje w **połączenia o drugorzędnym znaczeniu** będą również miały znaczenie w kontekście zintegrowanej strategii transportu i komunikacji regionalnej obejmujących obszary miejskie i wiejskie, co pozwoli zapewnić, iż regiony wykorzystują możliwości jakie oferują główne sieci.
- Wsparcie **infrastruktury kolejowej** powinno zmierzać do zapewnienia większej dostępności. Opłaty za korzystanie z infrastruktury kolejowej powinny umożliwiać dostęp operatorom niezależnym. Także i oni powinni mieć swój wkład w tworzenie interoperacyjnej sieci obejmującej całą Europę. Wszystkie finansowane projekty powinny być zgodne z założeniami interoperacyjności oraz uwzględniać ich zastosowanie, a także wykorzystanie ERTMS na pokładach i w infrastrukturze kolejowej.
- Promować należy **sieci transportowe**, które przestrzegają zasadę zrównoważonego rozwoju środowiska naturalnego. Obejmuje to środki transportu publicznego (łącznie z infrastrukturą „parkuj i jedź”), plany mobilności, obwodnice, podnoszenie poziomu bezpieczeństwa na skrzyżowaniach, ruch niezmotoryzowany (ścieżki rowerowe, drogi dla pieszych). Obejmuje to także działania zmierzające do zapewnienia dostępności do usług transportu publicznego określonym grupom społeczeństwa (osoby starsze czy niepełnosprawne) oraz zapewnianie sieci dystrybucji alternatywnych rodzajów paliwa samochodowego.
- W celu zapewnienia optymalnej skuteczności infrastruktury transportu dla celów wspierania rozwoju regionalnego, należy zwrócić uwagę na poprawę **połączenia** terenów śródlądowych z siecią transeuropejską (TEN-T) (patrz mapa w załączniku). W tym celu należy promować połączenia o drugorzędnym znaczeniu, z położeniem akcentu na intermodalność i transport zorganizowany z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju. Należy zwłaszcza zapewnić odpowiednie połączenia portów i lotnisk z ich zapleczem.
- Należy zwrócić większą uwagę na rozwój „**autostrad morskich**” oraz żeglugę krótkodystansową stanowiącą interesującą alternatywę dla długodystansowego transportu drogowego i kolejowego.

W Państwach Członkowskich, które otrzymują wsparcie zarówno w ramach Funduszu Spójności, jak i funduszy strukturalnych, programy powinny zawierać rozróżnienie między rodzajami działań finansowanych w ramach każdego z funduszy, przy czym zasadnicze wsparcie dla transeuropejskich sieci transportowych pochodzi z Funduszu Spójności.

Natomiast fundusze strukturalne powinny w zasadzie koncentrować się na rozwoju infrastruktury, która powiązana jest ze środkami wpływającymi na wzrost gospodarczy (takimi jak rozwój turystyki, ulepszenia mające na celu zwiększenie atrakcyjności terenów przemysłowych itp.). Inwestycje w infrastrukturę drogową powinny również zostać dopasowane do ogólnego celu zwiększenia bezpieczeństwa drogowego.

Współfinansowanie z Funduszu Spójności oraz funduszy strukturalnych powinno być uzupełnieniem dotacji z budżetu na sieci transeuropejskie. Państwa Członkowskie będą musiały z wyprzedzeniem określić najodpowiedniejszy dla planowanych projektów instrument. Finansowanie otrzymywane w ramach polityki spójności może być łączone z częścią gwarancji kredytowych instrumentów TEN.

4.1.2. *Podnoszenie efektu synergii między ochroną środowiska i wzrostem gospodarczym*

Inwestycje w środowisko mogą przynosić zyski dla całej gospodarki na trzy różne sposoby: mogą zapewniać długofalową stabilność wzrostu gospodarczego, wpływać na zmniejszenie zewnętrznych kosztów gospodarki związanych ze środowiskiem (np. kosztów ochrony zdrowia, kosztów oczyszczania lub likwidacji szkód) oraz wpływać na pobudzenie innowacji i tworzenie nowych miejsc pracy. Celem przyszłych programów spójności powinno być podnoszenie potencjalnego efektu synergii między ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym. W tym kontekście priorytetowo należy traktować świadczenie usług związanych z środowiskiem, takich jak infrastruktury gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, gospodarowanie zasobami naturalnymi, dekontaminacja gruntów w celu przygotowania ich pod nową działalność gospodarczą, oraz ochrona przed określonymi zagrożeniami środowiskowymi.

W celu zapewnienia jak największych zysków dla gospodarki i jak najmniejszego poziomu kosztów, należy priorytetowo potraktować zwalczanie zanieczyszczeń środowiska u źródła. W sektorze gospodarki odpadami oznacza to skoncentrowanie się na zapobieganiu produkcji odpadów, recyklingu i biodegradacji odpadów, czyli technikach, których koszty są niższe i zapewniają większą liczbę nowych miejsc pracy w porównaniu ze składowaniem i spalaniem odpadów, czyli najmniej korzystnymi rozwiązaniami końcowymi.

Strategie rozwoju powinny opierać się na uprzedniej analizie potrzeb i specyficznych zagadnień, charakterystycznych dla poszczególnych regionów; tam gdzie jest to możliwe należy podać odpowiednie wskaźniki. Należy dołożyć starań, aby zewnętrzne koszty środowiskowe były uwzględniane, a równocześnie wspierane było opracowywanie i wprowadzanie instrumentów rynkowych (patrz np. instrumenty proponowane w Planie Działania w dziedzinie Technologii Środowiskowych).

W związku z powyższym wytyczne działań są następujące:

- Odpowiedzieć na znaczące potrzeby w zakresie inwestycji na **infrastrukturę**, zwłaszcza w regionach objętych celem konwergencji, a w szczególności w nowych Państwach Członkowskich, w celu zapewnienia zgodności z prawodawstwem ochrony środowiska dotyczącym wody, odpadów, powietrza oraz ochrony przyrody i gatunków.
- Zapewnić **atrakcyjne warunki dla przedsiębiorstw i ich wysoko wykwalifikowanych pracowników**. Cel ten może być zrealizowany poprzez promowanie planowania zagospodarowania przestrzennego, które pozwala na zmniejszenie bezładnej zabudowy miejskiej oraz poprzez regenerację środowiska fizycznego, co obejmuje zasoby naturalne i bogactwa kulturowe. Inwestycje w tej dziedzinie powinny być wyraźnie powiązane z rozwojem innowacyjnych i tworzących nowe miejsca pracy przedsiębiorstw na tych obszarach.

- Promować inwestycje, które przyczyniają się do wypełniania przez UE **zobowiązań wynikających z protokołu z Kyoto**, dodatkowo oprócz inwestycji w zrównoważone energię i transport, które zostały już ujęte w innych działaniach.
- Przyjmować środki **zapobiegania ryzyku** poprzez ulepszone zarządzanie zasobami naturalnymi, lepsze ukierunkowanie badań oraz lepsze wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz bardziej innowacyjne polityki zarządzania publicznego (patrz mapa w załączniku).

W Państwach Członkowskich, które otrzymują wsparcie zarówno w ramach Funduszu Spójności jak i funduszy strukturalnych, programy powinny zawierać rozróżnienie między rodzajami działań finansowanych w ramach każdego z funduszy. Środki z Funduszu Spójności powinny być przeznaczane zasadniczo na inwestycje infrastrukturalne związane z gospodarką wodną, zanieczyszczeniem wód i powietrza, a fundusze strukturalne powinny w zasadzie koncentrować się na wspieraniu systemów zarządzania środowiskiem, rozpowszechnianiu czystych technologii w MŚP oraz rekultywację skażonych terenów.

4.1.3. Zajęcie się kwestią intensywnego wykorzystywania tradycyjnych źródeł energii w Europie

Priorytetowo należy potraktować konieczność zredukowania uzależnienia od tradycyjnych źródeł energii, które można osiągnąć poprzez zwiększenie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Inwestycje w tych dziedzinach przyczyniają się do zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii na rzecz długotrwałego wzrostu gospodarczego, będąc równocześnie źródłem innowacji oraz stwarzając możliwości dla prowadzenia działalności wywozowej.

Niezbędne są także inwestycje w tradycyjne źródła energii, aby zapewnić bezpieczeństwo dostaw. W szczególności, w przypadku gdy udowodniono istnienie nieprawidłowości na rynku oraz gdy nie hamuje to liberalizacji rynku, wsparcie udzielane w ramach funduszy powinno skoncentrować się na pełnej realizacji wzajemnych połączeń, z położeniem szczególnego nacisku na sieci transeuropejskie, na ulepszaniu sieci przesyłowych energetycznej oraz realizację i poprawę sieci przesyłowych i dystrybucji gazu.

W tej pozycji wytyczne dla działań są następujące:

- Wspierać projekty mające na celu zwiększanie **efektywności energetycznej** oraz rozpowszechniać modele rozwoju oparte na niskiej energochłonności.
- Wspierać rozwój **technologii wykorzystujących odnawialne i alternatywne źródła energii** (wiatr, słońce, biomasa), które pozwolą UE na uzyskanie przewagi i tym samym wzmocnią jej pozycję wobec konkurentów. Takie inwestycje przyczynią się także do realizacji celu lizbońskiego, zgodnie, z którym do 2010 r. 21% elektryczności powinno pochodzić z odnawialnych źródeł energii.
- W przypadkach, gdy stwierdzono istnienie nieprawidłowości na rynku, skoncentrować inwestycje w tradycyjne źródła energii w celu rozwijania **sieci**. Te inwestycje dotyczą przeważnie regionów objętych celem konwergencji.

4.2. WYTYCZNA: Podnoszenie poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu gospodarczego

Aby umożliwić realizację unijnych celów zapewnienia wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, konieczne będą strukturalne zmiany w gospodarce, które można dokonać poprzez działania oparte na wiedzy. Konieczne są różnorodne działania – zmierzające do podniesienia zbyt niskiego obecnego poziomu badań naukowych i rozwoju technologicznego, w szczególności w sektorze prywatnym; w zakresie wspierania innowacji w formie nowych lub ulepszonych towarów, procesów i usług, które są w stanie zmierzyć się z międzynarodową konkurencją; zwiększania zdolności regionów do generowania i absorpcji nowych technologii (w szczególności technologii informacyjno-komunikacyjnych - ICT); oraz zapewnianie większego wsparcia dla działań wiążących się z ryzykiem.

Wydatki na badania i rozwój wyrażone w wartości procentowej PKB zwiększają się, ale jedynie marginalnie. Poziom 1,9% PKB jest znacznie niższy od zakładanego w Lizbonie celu wynoszącego 3%¹⁵. Ocenia się, iż wzrost wydatków na badania i rozwój z 1,9% do 3% PKB (dla zapewnienia realizacji celu lizbońskiego do 2010 r.) spowoduje do tegoż roku wzrost poziomu PKB o 1,7%¹⁶. W dalszym ciągu niedobór inwestycji biznesowych w badania i rozwój jest znaczny, w dziedzinie tej daje się również zauważyć spadek liczby inwestycji ze źródeł publicznych. W zakresie badań i rozwoju a także innowacji, zwłaszcza jeśli chodzi o inwestycje biznesowe na badania i rozwój, niedobór w poszczególnych krajach oraz istniejące w tej dziedzinie różnice pomiędzy poszczególnymi państwami są znacznie większe niż różnice w dochodzie. Wprowadzono w życie szereg inicjatyw krajowych i wspólnotowych, jednakże konieczne jest zwiększenie działań w celu dostosowania wsparcia na badania i rozwój udzielanego przez państwowe i prywatne instytucje działających w dziedzinie badań i rozwoju do potrzeb przedsiębiorstw.

Luka innowacyjności w Europie stale się powiększa – jak pokazuje European Innovation Scoreboard (Europejska tablica wyników innowacyjności), 9 z 11 wskaźników innowacyjności Europy jest niższych od Stanów Zjednoczonych¹⁷. Także i na terytorium samej Europy utrzymują się różnice w zakresie innowacyjności ponieważ Unia zbyt często nie jest w stanie przełożyć technologicznych osiągnięć na konkretne towary i procesy. Polityka spójności może przyczynić się do rozwiązania głównych problemów leżących u źródeł słabych wyników Europy w zakresie innowacji, którymi są m.in. nieefektywne systemy innowacji, niewystarczająca dynamika przedsiębiorców oraz wolne tempo wprowadzania przez przedsiębiorstwa technologii informacyjno-komunikacyjnych.

W tym kontekście konieczne jest podnoszenie zdolności regionów i państw w zakresie badań i rozwoju, wspieranie inwestycji w infrastrukturę ICT oraz rozpowszechnianie technologii i wiedzy przy wykorzystaniu odpowiednich mechanizmów transferu technologii i wymiany wiedzy. Do lepszego wykorzystania istniejącego potencjału w zakresie badań i innowacji przyczynić się może prognozowanie na poziomie regionalnym oraz inne regionalne metody strategicznego planowania, łącznie z regularnym i systematycznym dialogiem z głównymi partnerami. Istotne jest również podnoszenie zdolności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP do absorpcji badań i rozwoju, w celu wspierania powstawania i wykorzystywania w Europie większej puli utalentowanych pracowników naukowych wysokiej jakości; zwiększanie

¹⁵ „Inwestycje w badania naukowe - plan działań dla Europy”, COM(2003) 226, 30.4.2003 r.

¹⁶ „Koszty gospodarcze w przypadku braku realizacji strategii lizbońskiej”, SEC(2005) 385 z 15.3.2005 r.

¹⁷ SEC(2004) 1475.

poziomu prywatnych i państwowych inwestycji w badania i rozwój, a także innowacje, oraz wspieranie partnerstwa w dziedzinie badań i rozwoju w różnych regionach Unii.

W dalszym ciągu duże znaczenie mają bezpośrednie dotacje, szczególnie w regionach objętych celem konwergencji, istnieje jednakże konieczność skoncentrowania się na świadczeniu zbiorowych usług biznesowych i technologicznych na rzecz grup przedsiębiorstw, w celu udzielenia im pomocy w zakresie ulepszania ich działalności innowacyjnej. Przydzielane indywidualnie przedsiębiorstwom bezpośrednie dotacje powinny być ukierunkowane na podnoszenie zdolności przedsiębiorstwa w zakresie badań i rozwoju oraz innowacji, a nie na tymczasową redukcję jego kosztów produkcji, co wiąże się z powstaniem znacznego obciążenia. Jest to szczególnie ważne w sektorach tradycyjnych, zwłaszcza tych wystawionych na globalną konkurencję, w których konieczne są dodatkowe wysiłki, aby mogły one pozostać konkurencyjnymi, jak również w MŚP, które są często największymi pracodawcami na poziomie regionalnym. Najważniejsze jest, aby te polityki zostały dostosowane do szczególnych warunków panujących w poszczególnych regionach, a zwłaszcza do potrzeb MŚP. Krajowe i regionalne strategie powinny być opracowane w oparciu o kompleksową analizę możliwości inwestycji w badania i rozwój.

Wiedza i innowacje są w centrum wysiłków Unii mających na celu przyspieszenie wzrostu gospodarczego i zwiększenie poziomu zatrudnienia. Na szczycie unijnym istnieją dwa powiązane programy ramowe: Siódmy Program Ramowy w dziedzinie badań i rozwoju technologicznego oraz Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji. Decydujące znaczenie ma zapewnienie efektu synergii między polityką spójności a tymi instrumentami; krajowe i regionalne strategie rozwoju muszą pokazywać w jaki sposób można to założenie zrealizować. Polityka spójności może wspierać wszystkie regiony w rozwijaniu ich zdolności badawczych i innowacyjnych, przyczyniając się tym samym do skutecznego udziału tych regionów w Europejskiej Przestrzeni Badawczej oraz ogółem w działalności badawczej i innowacyjnej całej Unii. Jej rola jest dwójaka. Pierwszy aspekt to pomoc regionom w realizacji regionalnych strategii innowacyjności oraz planów działania, które potencjalnie mogą mieć duży wpływ na konkurencyjność zarówno na poziomie regionalnym, jak i w całej Unii; a drugi to przyczynianie się do podnoszenia potencjału badawczego i innowacyjnego w regionach do takiego poziomu, aby mogły one brać udział w ponadnarodowych projektach badawczych.

Strategie regionalne powinny zatem koncentrować się na inwestycjach w badania i rozwój, innowacje oraz przedsiębiorczość; zapewniając, iż te inwestycje odpowiadają potrzebom regionów w zakresie rozwoju gospodarczego i że są przekształcane w innowacyjne towary, procesy i usługi; zwiększając transfer technologii i wymianę wiedzy; wspierając rozwój, rozpowszechnianie i wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych przez przedsiębiorstwa, oraz zapewnianie dostępu do finansowania przedsiębiorstwom skłonnym do inwestowania w towary i usługi o wysokiej wartości dodanej.

4.2.1. Wzrost i poprawa efektywności inwestycji na badania naukowe i rozwój.

Konkurencyjność przedsiębiorstw europejskich zależy w bardzo dużym stopniu od ich zdolności do wdrażania zdobyczy naukowych w gospodarce tak szybko jak jest to możliwe. Państwowe nakłady na badania i rozwój, które obejmują wsparcie dla przedsiębiorstw w przypadkach, gdy wymaga tego sytuacja gospodarcza i rynkowa, wpływają na podniesienie tej zdolności. Ponadto kwestie własności rezultatów badań oraz konieczność osiągnięcia masy krytycznej w niektórych sektorach badawczych jest uzasadnieniem dla wsparcia rządowego na badania i rozwój.

Przy realizacji polityk regionalnych należy brać pod uwagę specyficzny charakter sektora badań i rozwoju. W szczególności sektor ten wymaga zaistnienia ścisłej interakcji między wszystkimi stronami, w celu wspierania powstawania biegunów doskonałości, koniecznych dla osiągnięcia masy krytycznej. Główną rolę powinna odgrywać bliskość geograficzna, osiągnięta np. poprzez tworzenie klastrów MŚP oraz biegunów innowacyjności wokół np. państwowych placówek badawczych. Konieczne jest zatem, aby działania w zakresie badań i rozwoju były skoncentrowane pod względem geograficznym, a równocześnie wzmacniane były zdolności absorpcyjne obszarów, na których działania w zakresie badań i rozwoju charakteryzują się niską intensywnością.

Badania i rozwój w Państwach Członkowskich i regionach słabiej rozwiniętych powinny być rozwijane wokół istniejących biegunów doskonałości, a unikać się powinno nadmiernego przestrzennego rozproszenia zasobów. Inwestycje powinny także stanowić dopełnienie europejskich priorytetów określonych w Siódmym Programie Ramowym oraz przyczyniać się do realizacji celów odnowionej agendy lizbońskiej. Priorytetem powinien stać się rozwój nowych i atrakcyjnych towarów, usług i umiejętności.

Działania z zakresu badań i rozwoju powinny być dostosowane do założeń unijnej polityki dotyczącej tych dziedzin oraz potrzeb poszczególnych regionów. Stosowane metody powinny opierać się na właściwym podejściu analitycznym, takim jak prognozowanie, jak również wykorzystaniu wskaźników, takich jak patenty; zasoby ludzkie w sektorze badań i rozwoju, lokalizacji prywatnych i państwowych placówek badawczych; oraz na istnieniu klastrów przedsiębiorstw innowacyjnych.

Wytyczne dla działań w sektorze badań i rozwoju przedstawiają się następująco:

- Pogłębianie współpracy między przedsiębiorstwami oraz między przedsiębiorstwami a państwowymi lub uniwersyteckimi placówkami badawczymi poprzez wspieranie tworzenia regionalnych i ponadregionalnych **klastrów** doskonałości.
- Wspieranie **działań badawczych i działań z zakresu rozwoju technologicznego w MŚP** oraz umożliwianie MŚP dostępu do usług z zakresu badań i rozwoju w placówkach badawczych finansowanych ze środków państwowych.
- Wspieranie regionalnych **przygranicznych i ponadnarodowych inicjatyw** mających na celu pogłębianie współpracy badawczej oraz rozwijanie zdolności w priorytetowych dla unijnej polityki badawczej dziedzinach.
- Wspieranie **rozwijania zdolności w zakresie badań i rozwoju**, w tym technologii informacyjno-komunikacyjnych, infrastruktury badawczej oraz kapitału ludzkiego w dziedzinach o wysokim potencjale wzrostu.

W regionach kwalifikujących się do objęcia celem konwergencji, programy mogą przyczynić się do rozwoju infrastruktury przeznaczonej do badań i rozwoju technologicznego, a także edukacji (w tym sieci danych o dużej prędkości przesyłu dostępnych wewnątrz placówek badawczych oraz we współpracy z innymi), wyposażenia i oprzyrządowania placówek badawczych oraz przedsiębiorstw finansowanych ze środków publicznych, pod warunkiem, iż inwestycje te są bezpośrednio powiązane z regionalnymi celami rozwoju gospodarczego. Może to obejmować infrastrukturę badawczą, która była objęta badaniami wykonalności w ramach poprzednich Programów Ramowych. Wsparcie dla priorytetów Siódmego Programu Ramowego powinno zmierzać do rozwoju pełnego potencjału powstających i istniejących

centrów doskonałości oraz zwiększenia inwestycji w kapitał ludzki, w szczególności poprzez szkolenie pracowników naukowych na poziomie krajowym i tworzenie warunków zachęcających do przyjazdu pracowników naukowych szkolonych za granicą.

4.2.2. *Ułatwianie innowacji i promowanie przedsiębiorczości*

Innowacyjność jest wynikiem złożonych i interaktywnych procesów, obejmuje to także zdolność przedsiębiorstw do wykorzystywania dodatkowej wiedzy posiadanej przez inne podmioty obecne na rynku oraz organizacje i instytucje.

Inwestycje w innowacje stanowią nadrzędny priorytet polityki spójności w całej Unii. Priorytetowym zagadnieniem powinno być zapewnienie ich współfinansowania w regionach objętych nowym celem regionalnej konkurencyjności i zatrudnienia, w których konieczne jest skoncentrowanie ograniczonych zasobów finansowych tak, aby umożliwić osiągnięcie krytycznej masy i wywołanie efektu dźwigni.

Głównym celem powinno być tworzenie takich warunków dla przedsiębiorstw, które sprzyjają tworzeniu, rozpowszechnianiu i wykorzystywaniu nowej wiedzy przez przedsiębiorstwa. W celu stworzenia skutecznych regionalnych systemów innowacyjnych, partnerzy gospodarczy, społeczni i polityczni muszą mieć styczność z najlepszymi praktykami w zakresie technologii i działalności gospodarczej na świecie, ponad poziomem krajowym lub lokalnym. W tym celu współpraca powinna być także nawiązana z Centrami Przekazu Innowacji oraz ośrodkami EUROINFOCENTRES, finansowanymi w ramach programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji, w szczególności w dziedzinie ponadnarodowej technologii oraz rozpowszechniania informacji.

Nowoutworzone przedsiębiorstwa (start-up), w szczególności te powiązane z sektorem badań i rozwoju technologicznego, powinny otrzymywać wsparcie, w celu rozwoju partnerstw z instytutami badawczymi, opartych na długoterminowej wizji i wyraźnej orientacji rynkowej. Polityka spójności powinna starać się zrekompensować nieprawidłowości rynku, stanowiące przeszkodę dla innowacji i przedsiębiorczości. Istniejące bieguny działalności powinny stanowić podstawę podejmowanych działań, aby wykorzystany został regionalny potencjał w zakresie badań i rozwoju i przyspieszone zostało tworzenie sieci współpracy i współpraca technologiczna w poszczególnych regionach i między nimi.

Władze państwowe powinny zapewnić, iż placówki badawcze, sektor prywatny i państwowy wykorzystują wszystkie możliwości powstawania efektu synergii między nimi.

W kwestii metody, w strategiach rozwoju gospodarczego mogą zostać wykorzystane zgromadzone dane dotyczące istniejących innowacyjnych działań w poszczególnych regionach, np. na temat zgłaszania patentów przez sektor prywatny lub charakteru, zakresu i potencjału rozwoju istniejących klastrów działań innowacyjnych, obejmujących także i te, w które zaangażowane są zarówno prywatne jak i państwowe placówki badawcze. Pomocne w tej kwestii mogą być badania wspólnotowe na temat innowacji (ang. Community Innovation Surveys) oraz Europejska tablica wyników innowacyjności (ang. European Innovation Scoreboard).

W tej pozycji wytyczne dla działań są następujące:

- Podnoszenie skuteczności i dostępności dla przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, oferty regionalnej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i edukacji, na przykład poprzez

tworzenie **biegunów doskonałości**, skupianie wokół placówek badawczych i ośrodków technologicznych MŚP pracujących w sektorze zaawansowanych technologii lub poprzez rozwijanie i tworzenie **klastrów**, których centralnym elementem powinny być duże przedsiębiorstwa.

- Dostarczanie **usług pomocniczych dla przedsiębiorstw**, które pozwolą im, a w szczególności MŚP, na zwiększanie konkurencyjności oraz na umiędzynarodowienie, w szczególności poprzez wykorzystanie możliwości jakie stwarza wspólny rynek. Wykorzystanie efektu synergii powinno stać się priorytetowym celem przy świadczeniu usług dla przedsiębiorstw (co obejmuje np. transfer technologii, parki nauki, centra komunikacji ICT, inkubatory i usługi powiązane, współpraca z klastrami), ale należy również oferować również bardziej tradycyjne wsparcie w dziedzinach zarządzania, wprowadzania na rynek, wsparcia technicznego, rekrutacji oraz innych usług specjalistycznych i handlowych.
- Zapewnianie pełnego wykorzystania europejskich zdolności w dziedzinie **innowacji ekologicznych**. Innowacje ekologiczne powinny być promowane, a równocześnie ulepszane praktyki MŚP poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem. Jeśli inwestycje w tej dziedzinie zostaną przeprowadzone teraz, w bliskiej przyszłości, kiedy inne regiony dostrzegą dopiero konieczność wprowadzenia takich technologii, Europa będzie miała silną pozycję. Jest to obszar ściśle powiązany z Ramowym programem na rzecz konkurencyjności i innowacji.
- Promocja **przedsiębiorczości**, wspieranie powstawania i **rozwoju nowych firm**, oraz promocja powstawania spółek typu spin-out and spin-off z placówek badawczych lub przedsiębiorstw przy wykorzystaniu różnorodnych technik (np. podnoszenie świadomości; przygotowywanie prototypów; opieka oraz świadczenie wsparcia kierowniczego i technologicznego dla przyszłych przedsiębiorców).

Ważne jest, aby zapewnić iż przedsiębiorstwa, w tym MŚP, mogą wykorzystywać komercyjnie rezultaty badań.

Usługi dla przedsiębiorstw powinny być świadczone przez sektor prywatny lub przez mieszane organizacje publiczno-prywatne. Usługi powinny być najwyższej jakości, przystępne i łatwo dostępne oraz dostosowane do potrzeb MŚP. Poziom jakości usług powinien być ustalony i monitorowany, konieczna jest także spójność między podmiotami świadczącymi usługi, zapewniona np. w drodze tworzenia form publiczno-prywatnego partnerstwa oraz sieci tzw. punktów kompleksowej obsługi.

Procedury administracyjne są często zbyt złożone. Sieć tzw. punktów kompleksowej obsługi, które stanowić mogą łącznik między sektorem państwowym, a występującym o dotacje powinna zapewniać informacje i wstępne wsparcie, powinno to dotyczyć różnych działań współfinansowanych w ramach polityki spójności. Wymienieni dostawcy powinni posiadać kompetencje w zakresie wszystkich form pomocy państwa - niezależnie od zakresu obowiązków na szczeblu krajowym i regionalnym, a ich celem powinna być skuteczność prowadzonych przez nich działań, które są monitorowane regularnie.

Tam gdzie istnieją dla tego odpowiednie warunki, konieczne jest udostępnianie dla określonych kategorii przedsiębiorstw (np. przedsiębiorstw typu start-up lub niedawno przeniesionych przedsiębiorstw) lub przedsiębiorców (np. młodzież, kobiety, starsi pracownicy lub pracownicy wywodzący się z mniejszości etnicznych) dostosowanego do ich

potrzeb wsparcia. Kształcenie ducha przedsiębiorczości powinno także odbywać się w szkołach.

4.2.3. *Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich*

Upowszechnianie technologii informacyjno-komunikacyjnych w całej Unii stanowi główny czynnik podniesienia wydajności i konkurencyjności regionów. Wpływa ono także na reorganizację metod produkcji oraz powstawanie nowych rodzajów usług skierowanych do przedsiębiorstw i indywidualnych odbiorców. Skuteczne i wydajne świadczenie usług publicznych - w szczególności usługi e-rządu oraz e-zdrowia, mają znaczny potencjał wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych usług. Upowszechnianie technologii może przyczyniać się do rozwoju regionalnego poprzez pobudzanie tworzenia i rozwoju biegunów doskonałości dla technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz poprzez rozwój połączeń i sieci wśród przedsiębiorstw, a w szczególności MŚP. Przyjmowane środki powinny wspierać powstawanie towarów i usług, w celu ułatwiania i stymulowania prywatnych inwestycji w technologie informacyjno-komunikacyjne, zapewniając równocześnie konkurencyjność w sektorze tychże technologii.

Środki podejmowane w ramach prowadzonych polityk powinny zatem skoncentrować się na ulepszaniu skierowanych do MŚP usług pomocniczych w dziedzinie innowacji, a szczególnym celem powinno być pobudzanie transferu technologii między placówkami badawczymi i przedsiębiorstwami. Polityka spójności powinna także być wykorzystywana do rozwijania umiejętności niezbędnych w gospodarce opartej na wiedzy oraz rozwijania treści poprzez dostarczanie programów i usług (takich jak e-rząd, e-biznes, e-kształcenie oraz e-zdrowie), które stanowią interesujące alternatywy dla innych, często bardziej kosztownych modeli świadczenia usług. Kwestia ta ma szczególne znaczenie dla odległych i słabo zaludnionych obszarów. W sposób oczywisty wykorzystanie i rozwój towarów oraz usług opartych na treści możliwe są jedynie, jeśli istnieje odpowiednia struktura, która jest w stanie dostarczać usługi szerokopasmowe. Ważne jest zatem, aby na terenie całej Unii istniała przystępna cenowo, odpowiednia infrastruktura komunikacji szerokopasmowej.

Zasadniczo przy inwestycjach w infrastrukturę ICT należy uwzględnić szybki rozwój technologiczny, poszanowanie zasad neutralności technologicznej i nieograniczony dostęp. Zasadnicze znaczenie ma przestrzeganie zasad konkurencji oraz dostosowanie się do wdrażania ram prawnych określających zasady komunikacji elektronicznej.

Działania powinny opierać się na wskaźnikach kontekstowych związanych z istniejącą strukturą gospodarczą (które obejmują specjalizację przemysłową, stopień rozwoju gospodarczego, jakość zdolności przyłączeniowej do ICT oraz potencjalny efekt synergii między regionalnymi biegunami działalności gospodarczej). Przy określaniu potrzeb na szczeblu regionu konieczne jest uwzględnienie istniejących inicjatyw unijnych na rzecz ICT, a w szczególności inicjatywy i2010 - Europejskie Społeczeństwo Informacyjne na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia¹⁸.

Zważywszy na fakt, iż kwestia ICT dotyczy wszystkich sektorów gospodarki i całego społeczeństwa, konieczne jest, aby Państwa Członkowskie i regiony rozwijały spójne strategie w zakresie społeczeństwa informacyjnego, które pozwolą na zapewnienie spójności i integracji między poszczególnymi sektorami poprzez zrównoważenie środków dotyczących

¹⁸ COM(2005) 229.

popytu i podaży na podstawie wymogów lokalnych, udziału zainteresowanych stron i silnego publiczno-politycznego wsparcia.

Wytyczne dla działań są następujące:

- Zapewniać wykorzystanie ICT przez przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe oraz promować rozwój poprzez zrównoważone wsparcie dla popytu i podaży na **towary i usługi zarówno prywatne jak i publiczne z zakresu ICT**, oraz poprzez zwiększone inwestycje w kapitał ludzki. Działania te powinny wpływać na podniesienie wydajności, promować otwartą i konkurencyjną gospodarkę elektroniczną oraz społeczeństwo integracyjne (np. poprzez ułatwianie dostępu osobom starszym i niepełnosprawnym), a tym samym pobudzać wzrost gospodarczy i zatrudnienie.
- Zapewnić **dostępność infrastruktury ICT** tam, gdzie nie zapewnił tego rynek, która będzie przystępna cenowo i rozwinięta w takim stopniu, aby możliwe było świadczenie koniecznych usług, w szczególności na obszarach oddalonych lub wiejskich oraz w nowych Państwach Członkowskich.

4.2.4. *Poprawianie dostępu do finansowania*

Innym zasadniczym elementem składowym promocji wiedzy i innowacji jest ułatwianie dostępu do finansowania. Dla celów wspierania wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, zamiast koncentrowania wysiłków np. na działalności nastawionej na zysk, konieczne są działania zmierzające do osiągnięcia stanu, w którym przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa będą bardziej zainteresowani dokonywaniem inwestycji w rozwój i produkcję towarów i usług.

Dostęp do finansowania w tym kontekście jest często utrudniony, co stanowi tym samym przeszkodę dla wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. Poprawa dostępu do kapitału, zarówno dla działań w zakresie badań i rozwoju, jak i dla nowopowstających przedsiębiorstw ma istotne znaczenie. Rynki kapitału podwyższonego ryzyka związane z działalnością innowacyjną powinny być rozwijane przy równoczesnym zapewnianiu lepszych ram prawnych sprzyjających podejmowaniu działalności gospodarczej.

Te programy mogą być realizowane w ścisłej współpracy z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym w celu zapewnienia zasobów finansowych w dziedzinach, w których nieprawidłowości na rynku, mające związek z wysokim ryzykiem dotyczącym działań w zakresie badań i rozwoju, hamują przedsiębiorczość. Wpływ wsparcia ze strony rządu na powstawanie przedsiębiorstw także powinien być należycie brany pod uwagę, aby zapobiec zjawisku wypierania prywatnych inwestycji oraz podejmowaniu działań niekorzystnych dla konkurencji.

Prywatne kapitały akcyjne i podwyższonego ryzyka oraz fundusze rotacyjne dla nowopowstających innowacyjnych przedsiębiorstw powinny odgrywać zasadniczą rolę jako motor przedsiębiorczości, innowacyjności i tworzenia nowych miejsc pracy; instytucje sektora państwowego nie zawsze są najlepiej przystosowane do podejmowania ryzyka. W obszarach, gdzie istnieją nieprawidłowości na rynku, priorytetem powinno stać się stworzenie i rozwój sieci wyspecjalizowanych podmiotów oferujących kapitał podwyższonego ryzyka oraz gwarancje bankowe. Będą one bardziej skuteczni jeśli udzielane przez nich wsparcie będzie miało formę zintegrowanego pakietu, którego punktem wyjścia będzie szkolenie organizowane przed powstaniem przedsiębiorstwa lub też przed jego ekspansją.

W oparciu o wymienione powyżej zasady, wytyczne dla działań są następujące:

- Wspieranie wykorzystania **instrumentów nie będących dotacjami** takich jak pożyczki, finansowanie zabezpieczonego długu dla długów podporządkowanych, instrumenty zamienne (dług mezzaninowy) oraz kapitał podwyższonego ryzyka (np. kapitał załączkowy oraz kapitał typu venture). Dotacje powinny być wykorzystywane do budowania i utrzymywania infrastruktury ułatwiającej dostęp do finansowania (np. biura transferu technologii, inkubatory, sieci „aniołów biznesu”, programy gotowości inwestycyjnej). Należy wspierać również mechanizmy gwarancji i wzajemnych gwarancji, w szczególności w celu ułatwienia MŚP dostępu do mikrokredytów. W tej kwestii EBI i EFI mogą zapewnić cenny wkład.
- Pomoc dla **określonych grup** społecznych, takich jak młodzi przedsiębiorcy lub kobiety podejmujące własną działalność gospodarczą, przedsiębiorcy wywodzący się z nieuprzywilejowanych grup, w tym mniejszości etnicznych.

Ścisła współpraca z EFI jest szczególnie ważna ze względu na zdobytą przez ten organ na przestrzeni lat wiedzę fachową, którą należy wykorzystać w celu zapewnienia MŚP koniecznego wsparcia, przy równoczesnym rozwijaniu europejskiego rynku kapitału ryzyka.

4.3. WYTYCZNA :Większa liczba lepszych miejsc pracy

Nadając nowy impuls strategii lizbońskiej, Rada Europejska przyjęła jeden dokument zawierający połączone Ogólne Wytyczne dla Polityki Gospodarczej i wytyczne Europejskiej Strategii Zatrudnienia, spajając tym samym politykę makroekonomiczną, mikroekonomiczną i politykę zatrudnienia na rzecz wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy¹⁹. Zgodnie z projektami rozporządzeń dotyczącymi funduszy²⁰, w dziedzinie zatrudnienia i zasobów ludzkich priorytety określone w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia będą priorytetami Strategicznych wytycznych Wspólnoty w dziedzinie spójności²¹. Ponadto wyzwania i priorytety specyficzne dla każdego z Państw Członkowskich zostały wyraźnie określone w unijnych zaleceniach dotyczących zatrudnienia.

Warunkiem osiągnięcia pełnego zatrudnienia i wyższej wydajności jest przeprowadzenie różnorodnych działań, które obejmują również działania opisane powyżej. Inwestycje w infrastrukturę, rozwijanie przedsiębiorstw i działalności badawczej wpływa na zwiększenie możliwości zatrudnienia, zarówno w krótkiej perspektywie czasowej poprzez bezpośrednie stworzenie nowych miejsc pracy jak również w dłuższej perspektywie czasowej poprzez podniesienie konkurencyjności. Aby te inwestycje przyniosły maksymalne korzyści w dziedzinie zatrudnienia, należy w dalszym ciągu rozwijać i wzmacniać kapitał ludzki.

W zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, zgodnie z trzema priorytetami określonymi w Wytycznych dla zatrudnienia, Państwa Członkowskie powinny skoncentrować swoje działania na:

¹⁹ Dla Ogólnych Wytycznych dla Polityki Gospodarczej art. 99 Traktatu oraz art. 128 dla Wytycznych dla Zatrudnienia.

²⁰ Art. 23 projektu rozporządzenia Rady (WE) ustanawiającego ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności.

²¹ COM(2005) 141 z 12.4.2005 r.

- przyciągnięciu na rynek pracy i zatrzymaniu w aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacji systemów zabezpieczenia socjalnego;
- zwiększeniu zdolności dostosowawczych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy;
- zwiększeniu inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i podnoszenie umiejętności.

Zgodnie z powyższymi priorytetami, należytą uwagę należy poświęcić inwestycjom mającym na celu podnoszenie wydajności administracji publicznej, jak również infrastrukturom w zakresie edukacji i opieki zdrowotnej.

Polityka spójności powinna przede wszystkim podejmować specyficzne dla każdego z Państw Członkowskich wyzwania z zakresu Europejskiej Strategii Zatrudnienia, wspierając działania podejmowane w ramach realizacji celów konwergencji i regionalnej konkurencyjności i zatrudnienia. W przypadku pierwszego z wymienionych celów ilość kwalifikujących się działań i zasoby finansowe są większe. W ramach drugiego z celów, aby wpływ prowadzonych działań był znaczący, konieczne będzie skoncentrowanie środków UE.

Jak zostało to podkreślone w zaleceniach dotyczących zatrudnienia, w programach rozwoju zatrudnienia i zasobów ludzkich należy uwzględnić specyficzne dla poszczególnych państw wyzwania i priorytety, programy te powinny być zarządzane na szczeblach krajowym i regionalnym. W przypadku gdy nie istnieją specyficzne programy regionalne, krajowe programy powinny mieć także wymiar regionalny, co pozwoli na skuteczne zajęcie się kwestią istniejących dysproporcji między regionami.

4.3.1. Przyciągnięcie na rynek pracy i zatrzymanie w aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemów zabezpieczenia socjalnego

Zwiększenie różnorodności form działalności gospodarczej, podnoszenie stopy zatrudnienia i zmniejszenie bezrobocia mają decydujące znaczenie dla utrzymania wzrostu gospodarczego, wspierania społeczeństwa sprzyjającego integracji społecznej oraz zwalczania ubóstwa. Zwiększający się wskaźnik podejmowania pracy ma ogromne znaczenie ze względu na spodziewany spadek liczebności populacji w wieku produkcyjnym. W ramach Wytycznych dotyczących zatrudnienia, Państwa Członkowskie powinny:

- Wdrażać polityki zatrudnienia ukierunkowane na osiągnięcie poziomu pełnego zatrudnienia, poprawę jakości i wydajności pracy, a także na wzmacnianie spójności społecznej i terytorialnej.
- Wspierać podejście do pracy uwzględniające cykl życiowy.
- Zapewnić istnienie rynków pracy sprzyjających integracji, podnosić atrakcyjność miejsc pracy i zapewnić, by stała się ona opłacalna dla osób poszukujących pracy, w tym osób upośledzonych społecznie, jak i bezrobotnych.
- Lepiej dostosowywać się do potrzeb rynku pracy.

Działania powinny być poprzedzone identyfikacją potrzeb, wykonaną np. przy zastosowaniu odpowiednich krajowych i/lub regionalnych wskaźników, takich jak stopa bezrobocia i

aktywności zawodowej, stopa długotrwałego bezrobocia, wskaźnik zagrożenia ubóstwem czy poziom dochodów.

Skuteczność i wydajność instytucji działających na rynku pracy, w szczególności służ ds. zatrudnienia, które są w stanie odpowiedzieć na nagle pojawiające się wyzwania procesu restrukturyzacji gospodarczej i społecznej a także procesu starzenia się społeczeństwa, są niezbędne dla zapewnienia świadczenia usług dla osób poszukujących pracy, bezrobotnych i osób upośledzonych społecznie i może zatem otrzymywać wsparcie w ramach funduszy strukturalnych. Instytucje te mają istotną rolę do odegrania w zakresie realizacji aktywnych polityk w dziedzinie zatrudnienia i świadczenia usług przystosowanych do indywidualnych potrzeb, w celu promocji mobilności zawodowej i geograficznej oraz dopasowywania istniejącego na rynku pracy podaży i popytu, w tym na szczeblu lokalnym. Powinny one być w stanie przewidywać potencjalne niedobory i wąskie gardła na rynku pracy oraz poszukiwane zawody i umiejętności. Wspierane także będzie konstruktywne zarządzanie migracją zarobkową. Dostępność i przejrzystość oferowanych usług ma ważne znaczenie. Zasadnicze znaczenie dla zwiększania mobilności zawodowej i geograficznej, zarówno na poziomie europejskiej jak i krajowym, ma sieć EURES.

Jednym z głównych priorytetów powinno być wzmacnianie aktywnych i zapobiegawczych środków stosowanych na rynku pracy w celu pokonania przeszkód utrudniających wejście lub pozostanie na rynku pracy oraz promowanie mobilności osób poszukujących pracy, bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, starszych pracowników, jak również osób zagrożonych bezrobociem. Działania powinny skoncentrować się na świadczeniu zindywidualizowanych usług, obejmujących pomoc w poszukiwaniu pracy, szkolenia, staże zawodowe. W pełni należy uwzględnić potencjał pracy na własny rachunek lub podejmowania działalności gospodarczej, umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz umiejętności obsługi komputera. Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- wdrażanie założeń **Europejskiego Paktu na rzecz Młodzieży**, poprzez ułatwianie młodym ludziom dostępu do rynku pracy, łagodzenie przejścia od kształcenia do pracy, co obejmuje doradztwo zawodowe, pomoc w uzupełnianiu wykształcenia, dostęp do odpowiednich szkoleń i praktyk zawodowych.
- specyficzne działania zmierzające do zwiększenia **udziału kobiet** w rynku pracy, zmniejszenia segregacji zawodowej i rozwiązania problemu rozbieżności płacowych kobiet i mężczyzn oraz stereotypowego podejścia do kwestii płci, a także tworzenia warunków pracy sprzyjających prowadzeniu życia rodzinnego oraz godzeniu życia zawodowego z życiem prywatnym. Decydujące znaczenie ma ułatwianie dostępu do struktur opieki nad dziećmi i osobami zależnymi, jak również uwzględnianie problematyki płci w prowadzonych politykach i podejmowanych środkach, podnoszenie świadomości oraz podtrzymywanie dialogu między zainteresowanymi stronami.
- konkretne działania mające na celu zwiększenie **dostępu migrantów** do rynku pracy oraz ułatwienie im integracji społecznej, poprzez szkolenia oraz uznawanie umiejętności zdobywanych za granicą, zindywidualizowane doradztwo, kursy językowe, odpowiednie wsparcie dla przedsiębiorczości i podnoszenie wiedzy pracodawców i pracowników migrujących w zakresie ich praw i obowiązków, a także przestrzeganie w większym stopniu zasad niedyskryminacji.

Innym priorytetem powinno być stworzenie integracyjnego rynku pracy dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji lub osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak np. osoby wcześniej porzucające szkołę, osoby na długotrwałym bezrobociu, wywodzące się z mniejszości oraz osoby niepełnosprawne. Wymaga to jeszcze większego wsparcia w celu tworzenia ścieżek umożliwiających integrację i zwalczanie przejawów dyskryminacji. Celem powinno być także:

- podnoszenie ich atrakcyjności na rynku pracy poprzez zwiększanie udziału w kształceniu zawodowym i szkoleniach, rehabilitację, odpowiednie zachęty i organizację pracy, jak również niezbędne wsparcie socjalne i medyczne, w tym także poprzez rozwijanie gospodarki społecznej.
- zwalczanie przejawów dyskryminacji i promocja akceptacji różnorodności w miejscu pracy poprzez prowadzenie kampanii ukierunkowanych na informowanie o różnorodności oraz podniesienie świadomości, w których w pełni powinny uczestniczyć lokalne społeczności i przedsiębiorstwa.

4.3.2. Zwiększenie zdolności dostosowawczych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynku pracy

W kontekście zwiększającego się wpływu globalizacji, który przejawia się także w formie nagłych i nieprzewidzianych szoków gospodarczych oraz ciągłego procesu wprowadzania nowych technologii, Europa musi zwiększać swoją zdolność do przewidywania, reagowania i radzenia sobie ze zmianami gospodarczymi i społecznymi. W ramach Wytycznych dotyczących zatrudnienia, Państwa Członkowskie powinny:

• Wspierać elastyczność połączoną z bezpieczeństwem zatrudnienia oraz zmniejszać segmentację rynku pracy, należycie uwzględniając rolę partnerów społecznych.• Zapewnić koszty pracy sprzyjające zatrudnieniu oraz mechanizmy ustalania płac.

Główny nacisk powinien zostać położony na działania wspierające inwestycje przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, w zasoby ludzkie oraz pracowników poprzez rozwijanie strategii i systemów kształcenia przez całe życie, które zapewniają pracownikom, szczególnie starszym i nisko wykwalifikowanym, możliwość zdobycia umiejętności niezbędnych do przystosowania się do warunków gospodarki opartej na wiedzy i wydłużenia okresu pracy zawodowej. W szczególności należy zwrócić uwagę na:

- rozwijanie strategii i systemów kształcenia przez całe życie, które obejmują mechanizmy takie jak fundusze regionalne lub sektorowe, w celu zwiększenia inwestycji dokonywanych przez przedsiębiorstwa oraz udziału pracowników w szkoleniach.
- realizację tych strategii poprzez udział w finansowaniu programów i działalności szkoleniowej. Priorytetowo należy potraktować MŚP, łącznie z ułatwianiem im dostępu do zewnętrznych źródeł kompetencji i rozwiązań szkoleniowych, z położeniem szczególnego nacisku na umiejętności z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz z zakresu zarządzania, oraz zwiększanie udziału nisko wykwalifikowanych i starszych pracowników w szkoleniach i kursach przekwalifikowania.

Szczególne znaczenie ma lepsze przewidywanie oraz konstruktywne zarządzanie restrukturyzacją gospodarczą, szczególnie w wyniku zmian związanych z otwarciem rynków. Należy przywiązywać wagę do tworzenia systemów monitoringu, które obejmują partnerów

społecznych, przedsiębiorstwa i społeczności lokalne, do analizy zmian społeczno-gospodarczych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym oraz oceny przyszłych tendencji w gospodarce i na rynku pracy. Konieczne jest zapewnienie wsparcia programów, których celem jest modernizacja rynku pracy i przewidywanie stopniowych zmian, zachodzących w całej Unii, w sektorach takich jak rolnictwo, przemysł włókienniczy i motoryzacyjny, tak jak i aktywnych środków ukierunkowanych na ulepszanie sytuacji gospodarczej w regionów. Taką rolę mogą także odegrać specyficzne usługi w zakresie zatrudnienia, szkoleń i wsparcia na rzecz pracowników w kontekście restrukturyzacji przedsiębiorstw i sektorów gospodarki, takich jak mechanizmy szybkiego reagowania w przypadkach zwolnień grupowych.

Należy także zwrócić uwagę na rozwijanie i rozpowszechnianie elastycznych form organizacji pracy opartych na wiedzy i innowacji w celu wykorzystania zdobyczy nowych technologii, co obejmuje telepracę, podnoszenie poziomu ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i higieny pracy, zwiększanie wydajności i wspieranie sposobu łatwiejszego godzenia życia prywatnego i zawodowego. Może to także obejmować podnoszenie świadomości na temat społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (corporate social responsibility - CSR) oraz sposobów przekształcania nielegalnej pracy w oficjalne zatrudnienie.

4.3.3. Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i podnoszenie umiejętności

Europa powinna więcej inwestować w kapitał ludzki. Zbyt duża jest liczba osób, które ze względu na brak lub niedopasowanie umiejętności zawodowych nie mogą wejść lub utrzymać się na rynku pracy. W celu zwiększenia szans dostępu do zatrudnienia wszystkich grup wiekowych, podniesienia poziomów wydajności i jakości pracy, konieczne jest zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki oraz rozwijanie i wdrażanie skutecznych krajowych strategii kształcenia przez całe życie, które są korzystne dla indywidualnych pracowników, przedsiębiorstw, gospodarki i społeczeństwa. W ramach Wytycznych dotyczących zatrudnienia, Państwa Członkowskie powinny:

- Rozszerzać i podnosić poziom inwestycji w kapitał ludzki.
- Przystosowywać systemy kształcenia i szkolenia do poszukiwanych nowych umiejętności.

Reformom rynku pracy, zmierzającym do przyciągnięcia większej liczby ludzi na rynek pracy oraz podniesienia zdolności dostosowawczych pracowników i przedsiębiorstw powinny towarzyszyć reformy systemów edukacyjnych i szkoleniowych, przy wykorzystaniu, tam gdzie ma to zastosowanie, wspólnych europejskich odniesień i zasad. W poprzednich okresach programowania, znaczna część wsparcia udzielanego w ramach funduszy strukturalnych przeznaczona była na systemy edukacyjne i szkoleniowe. W kolejnym okresie programowania, inwestycje w kapitał ludzki powinny zostać wzmocnione poprzez skoncentrowanie się na celach lizbońskich oraz zgodnie z zintegrowanymi wytycznymi dla wzrostu i zatrudnienia. Należy zająć się następującymi ogólnymi celami priorytetowymi:

- rozszerzaniem i zwiększaniem skuteczności inwestycji w kapitał ludzki, co obejmuje wprowadzanie odpowiednich zachęt i mechanizmów podziału kosztów skierowanych do przedsiębiorstw, władz państwowych i jednostek.
- wspieraniem spójnych i kompleksowych strategii kształcenia przez całe życie, ze zwróceniem szczególnej uwagi na niezbędne dla rozwoju gospodarki wiedzy umiejętności,

co obejmuje wsparcie dla nawiązywania partnerstwa między regionami i miastami w dziedzinie edukacji i szkoleń, w celu ułatwiania wymiany doświadczeń i dobrych praktyk. Szczególną uwagę należy zwrócić na realizowanie potrzeb osób upośledzonych społecznie.

- wspieraniem opracowywania i realizacji reform systemów edukacyjnych i szkoleniowych, przy wykorzystaniu, tam gdzie ma to zastosowanie, wspólnych europejskich odniesień i zasad.
- wzmacnianiem powiązań między uniwersytetami, placówkami badawczymi i centrami technologicznymi oraz przedsiębiorstwami, w szczególności poprzez łączenie w sieć działalności i wspólne działania.

W ramach celu Konwergencji, przed wieloma z Państw Członkowskich i regionów stoją bardzo poważne wyzwania w dziedzinie edukacji i szkoleń. Środki finansowe powinny także zostać przeznaczone na realizację reform, których głównym celem powinno być:

- zapewnienie atrakcyjnej, dostępnej i charakteryzującej się wysoką jakością edukacji i szkoleń na wszystkich poziomach, co obejmuje tworzenie elastycznych ścieżek kształcenia, znaczne zmniejszenie liczby uczniów przedwcześnie opuszczających szkołę oraz zwiększenie liczby osób kończących szkołę średnią.
- wspieranie modernizacji szkolnictwa wyższego oraz rozwoju potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacyjności, poprzez studia podyplomowe, dalsze kształcenie pracowników naukowych oraz zachęcanie większej liczby młodych ludzi do podejmowania studiów na kierunkach naukowych i technicznych.
- promowanie jakości i atrakcyjności kształcenia zawodowego i szkoleń, w tym praktyk zawodowych oraz kształcenia w zakresie przedsiębiorczości.
- tam gdzie jest to niezbędne podnoszenie mobilności na poziomie regionalnym, krajowym i ponadnarodowym oraz promowanie ram i systemów przyczyniających się do zwiększenia przejrzystości, uznawania kwalifikacji oraz zatwierdzanie kształcenia nieformalnego i pozaformalnego.
- inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową, w tym ICT, tam, gdzie takie inwestycje są konieczne dla realizacji reform oraz/lub mogą one w znacznym stopniu przyczynić się do podniesienia jakości i skuteczności systemów edukacyjnych i szkoleniowych.

4.3.4. Zdolności administracyjne

W poprzednich okresach programowania, fundusze, poprzez udzielanie wsparcia technicznego, wpłynęły na podniesienie zdolności Państw Członkowskich i organów zarządzających wdrażaniem przepisów. Ma to również zastosowanie do okresu 2007-2013.

Poza kwestią zarządzania funduszami, posiadanie przez administrację i służby publiczne dobrych zdolności administracyjnych czyli tzw. rozsądna administracja jest podstawowym warunkiem zapewnienia wzrostu i powstawania nowych miejsc pracy. Dlatego więc zgodnie z założeniami nowej Strategii Lizbońskiej, w której wzywa się do lepszego stanowienia prawa, opracowywania polityk i ich realizacji tak, aby umożliwić stworzenie odpowiednich warunków dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, fundusze będą wspierać inwestycje w kapitał ludzki służb administracyjnych i publicznych na wszystkich szczeblach.

W państwach i regionach objętych celem konwergencji, podnoszenie poziomu wydajności i jakości pracy w sektorze państwowym - w szczególności w dziedzinach gospodarczej, zatrudnienia, społecznej, edukacji, opieki zdrowotnej, ochrony środowiska i wymiaru sprawiedliwości - jest konieczne dla kontynuacji i przyspieszenia procesu reform, zwiększenia wydajności i wzrostu w całej gospodarce, a także wspierania społecznej i terytorialnej spójności oraz zrównoważonego rozwoju. Fundusze Strukturalne mogą odegrać ważną rolę wspierając opracowywanie i realizację skutecznej polityki, która angażuje wszystkich istotnych partnerów w wielu dziedzinach.

W ramach celu konwergencji zachęca się zatem Państwa Członkowskie do rozwijania administracji publicznej i służ publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Przy podejmowaniu działań w tej dziedzinie konieczne jest uwzględnienie specyficznej sytuacji każdego z Państw Członkowskich. Zgodnie z zasadą koncentracji zachęca się zatem Państwa Członkowskie do przeprowadzenia wszechstronnej analizy w celu identyfikacji obszarów polityki, które wymagają największego wsparcia na rzecz podnoszenia zdolności administracyjnych. Inwestycje powinny zostać skoncentrowane na tych obszarach działalności, gdzie istnieją największe przeszkody dla rozwoju społeczno-gospodarczego oraz na zasadniczych elementach reform administracyjnych.

Państwa Członkowskie powinny zapewnić, iż w odpowiedni sposób potraktowano konieczność zwiększenia wydajności i przejrzystości administracji publicznej oraz modernizacji służ publicznych. W szczególności powinny one podjąć działania zmierzające do:

- **Wspierania skutecznego opracowywania polityk i programów**, monitoringu, oceny i oceny wpływu poprzez prowadzenie badań, statystyk, ocenę ekspertów oraz prognozowanie, wsparcie współpracy między departamentami oraz dialog między właściwymi organami publicznymi i prywatnymi.
- **Wzmacnianie budowy zdolności** w zakresie realizacji polityk i programów, także w odniesieniu do dochodzeń w sprawach kryminalnych oraz wdrażania przepisów, szczególnie poprzez określanie potrzeb w zakresie szkoleń, przegląd rozwoju kariery, ocenę, procedury audytu społecznego, realizację zasad otwartego zarządzania, szkolenia kadry zarządzającej i personelu oraz specjalne wsparcie na rzecz głównych służb, inspektoratów i uczestników życia społeczno-gospodarczego.

4.3.5. *Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia siły roboczej*

W kontekście obecnej struktury demograficznej UE, starzejącego się społeczeństwa i przewidywanego spadku liczebności siły roboczej, konieczne jest, aby Unia podjęła odpowiednie działania zmierzające do zwiększenia liczby lat pracy w dobrym zdrowiu członków swojej siły roboczej. Nakłady na promocję zdrowia i zapobieganie chorobom przyczynią się do utrzymania aktywnego udziału w społeczeństwie dla tylu pracowników dla ilu jest to możliwe, pozwalając tym samym na kontynuowanie ich wkładu w gospodarkę i zmniejszanie poziomu zależności. Ma to także bezpośredni wpływ na wydajność i konkurencyjność.

Pod względem stanu zdrowia i dostępu do opieki zdrowotnej istnieją znaczne różnice między regionami w Europie. Jest zatem istotne, aby polityka spójności przyczyniała się do rozwoju infrastruktury opieki zdrowotnej, a tym samym do zwiększenia liczby lat pracy w dobrym zdrowiu. Działania zmierzające do podniesienia stanu zdrowia oraz działania zapobiegawcze

prowadzone przez Wspólnotę mogą odegrać ważną rolę w zmniejszaniu istniejących dysproporcji w zakresie stanu zdrowia. Odpowiedni poziom opieki zdrowotnej przekłada się na większy poziom udziału w rynku pracy, dłuższe życie zawodowe, wyższą wydajność oraz niższe koszty opieki zdrowotnej i koszty społeczne.

Ważne jest, aby polityka spójności, w szczególności w regionach słabiej rozwiniętych przyczyniła się do podnoszenia jakości struktur długotrwałej opieki oraz inwestowała w ulepszanie infrastruktury służby zdrowia, w szczególności tam, gdzie jej brak lub niewystarczający rozwój stanowią dużą przeszkodę dla rozwoju gospodarczego. Państwa Członkowskie powinny zapewnić, iż w należyty sposób potraktowano konieczność zwiększenia wydajności systemów opieki zdrowotnej poprzez odpowiednie inwestycje w ICT, wiedzę i innowacje. W szczególności Państwa Członkowskie powinny zwrócić uwagę na:

- **Zapobieganie zagrożeniom dla zdrowia** przeprowadzając ogólne kampanie informacyjne z zakresu zdrowia oraz zapewniając transfer wiedzy i technologii, a także zapewniając, iż służba zdrowia posiada niezbędne umiejętności, produkty i sprzęt pozwalające zapobiec zagrożeniom i zmniejszyć potencjalną szkodę wyrządzaną przez nie.
- **Naprawianie niedostatków infrastruktury zdrowia** oraz wspieranie skutecznego świadczenia usług w przypadkach, gdy ma to wpływ na rozwój gospodarczy regionów objętych celem konwergencji. Działania te muszą opierać się na szczegółowej analizie optymalnego poziomu świadczenia usług i odpowiedniej technologii, takich jak telemedycyna oraz potencjał usług e-zdrowia pozwalający na zmniejszenie kosztów.

5. UWZGLĘDNIANIE TERYTORIALNEGO WYMIARU POLITYKI SPÓJNOŚCI

Polityka spójności, w przeciwieństwie do polityk sektorowych, charakteryzuje się przede wszystkim zdolnością dostosowywania się do szczególnych potrzeb oraz wyzwań i szans stojących przed poszczególnymi obszarami geograficznymi. Dlatego przy opracowywaniu programów i koncentracji zasobów na priorytetach opisanych w poprzednich rozdziałach, Państwa Członkowskie i regiony powinny zwracać szczególną uwagę na te specyficzne potrzeby, aby uniknąć sytuacji, w której nierówny rozwój gospodarczy wpływa szkodliwie na potencjał wzrostu gospodarczego.

Wymiar terytorialny ma duże znaczenie zarówno dla obszarów wiejskich, jak i miejskich. Polityka spójności może także odgrywać centralną rolę w poprawie sytuacji obszarów przygranicznych oraz szerszych obszarów ponadnarodowych, jak również regionów dotkniętych określonymi utrudnieniami wynikającym z ich wyspiarskiego charakteru czy oddalenia (takie jak regiony najbardziej oddalone czy arktyczne), niskiej gęstości zaludnienia czy położenia na terenach górskich poprzez promowanie lepszej dostępności, w szczególności w zakresie usług użyteczności publicznej, poprzez podtrzymywanie działalności gospodarczej oraz promocję dywersyfikacji gospodarczej przy wykorzystaniu ich wewnętrznych umiejętności i naturalnych zalet.

Pojęcie spójności terytorialnej wykracza poza pojęcie spójności gospodarczej i społecznej, jej celem jest zapewnianie bardziej zrównoważonego rozwoju, budowanie społeczności z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju na obszarach miejskich i wiejskich oraz poszukiwanie większej spójności z innymi politykami sektorowymi, które mają wpływ na

rozwój przestrzenny. Oznacza to także pogłębianie integracji terytorialnej i wspieranie współpracy pomiędzy regionami oraz wewnątrz nich.

Zwiększanie spójności terytorialnej jest kwestią zarówno metodologii – tj. określenia czy konieczne jest multidyscyplinarne i zintegrowane podejście, jak i zidentyfikowania specyficznych problemów wynikających z różnych warunków geograficznych. W związku z tym warunkiem sukcesu w dziedzinie spójności terytorialnej jest przyjęcie kompleksowej strategii, która określa ramy, w których realizowane będą określone cele i działania.

5.1. Wkład obszarów miejskich we wzrost gospodarczy i zatrudnienie

Na **obszarach miejskich** konieczne jest skoncentrowanie się na poprawie konkurencyjności (poprzez tworzenie klastrów i tworzenie sieci kontaktów) oraz dążenie do bardziej zrównoważonego rozwoju między silnymi ekonomicznie ośrodkami miejskimi a pozostałymi ośrodkami.

Należy uwzględnić specyficzne problemy obszarów miejskich, takie jak wykluczenie społeczne, wysokie i wzrastające wskaźniki przestępczości oraz ogólne pogarszanie się jakości życia w obszarach miejskich o trudnej sytuacji. Zasadniczo wsparcie powinno skoncentrować się na rozwoju partycypacyjnych i zintegrowanych strategii, które są skuteczne w sytuacjach wysokiej koncentracji problemów gospodarczych, środowiskowych i społecznych, dotyczących aglomeracji miejskich.

Wspierane działania obejmują środki promujące **przedsiębiorczość, lokalne zatrudnienie i rozwój społeczności lokalnych**, jak również świadczenie usług dla społeczeństwa, przy uwzględnieniu zmieniających się struktur demograficznych. Przyciągnięcie wysoko wykwalifikowanej siły roboczej ma także duże znaczenie (co obejmuje przyjęcie środków związanych z dostępnością, wysokim poziomem edukacji, dostarczaniem usług w dziedzinie kultury oraz stwarzaniem możliwości rozwoju w zakresie badań i rozwoju technologicznego oraz innowacji).

Duże znaczenie mają także środki, których celem jest odnowa **środowiska fizycznego**, przeobrażenie terenów poprzemysłowych oraz ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i historycznego. Regeneracja przestrzeni publicznych i terenów przemysłowych może także odgrywać ważną rolę przy wspieraniu tworzenia infrastruktur niezbędnych do zapewnienia zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

W kontekście często głęboko zakorzenionych problemów **spójności społecznej**, ważne jest, aby działania wpływały na podniesienie poziomu bezpieczeństwa, wspierały integrację gospodarczą, społeczną i kulturalną osób upośledzonych społecznie, zwalczały przejawy dyskryminacji oraz zwiększały dostępność i ułatwiały dostęp do głównych usług.

Ważną rolę w realizacji tych celów mogą odegrać główni partnerzy w miastach oraz władze lokalne. Warunkiem wstępnym sukcesu jest opracowanie średnio- i długoterminowego **planu regeneracji obszarów miejskich**, ponieważ pozwala on na zapewnienie spójności inwestycji oraz ich wysoką jakość w dziedzinie ochrony środowiska. Przyczyni się to także do zapewnienia uczestnictwa sektora prywatnego w regeneracji obszarów miejskich.

5.2. Wsparcie dywersyfikacji gospodarczej na obszarach wiejskich

Polityka spójności może także odgrywać decydującą rolę we wsparciu procesu regeneracji gospodarczej **obszarów wiejskich**, uzupełniając działania wspierane w ramach nowego funduszu na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich - EFRROW).

Należy dążyć do stworzenia efektu synergii między politykami strukturalnymi, politykami zatrudnienia i rozwoju obszarów wiejskich. W związku z tym Państwa Członkowskie powinny zapewnić komplementarność i spójność między działaniami, które mają być finansowane w ramach EFRR, Funduszu Spójności, EFS, Europejskiego Funduszu Rybołówstwa oraz EFRROW na danym obszarze oraz w ramach określonego obszaru działalności. Przewodnie zasady rozdziału i mechanizmów koordynacji pomiędzy działaniami wspieranymi z poszczególnych funduszy powinny być zdefiniowane na szczeblu krajowym w ramach krajowych strategii i planów strategicznych.

W przypadku polityki spójności działania na rzecz obszarów wiejskich powinny przyczyniać się do zapewnienia minimalnego poziomu dostępu do **usług użyteczności publicznej** w celu poprawy warunków na obszarach wiejskich, które są niezbędne do przyciągnięcia przedsiębiorstw i wykwalifikowanych pracowników oraz ograniczenia migracji. Konieczne jest także zapewnienie przyłączenia do głównych krajowych i europejskich sieci. Ponadto polityka spójności powinna wspierać wewnętrzne zdolności obszarów wiejskich poprzez promocję, np. wprowadzania produktów do obrotu na rynkach krajowych i globalnych oraz wspieranie innowacyjnych procesów i towarów w ramach istniejących form działalności gospodarczej.

Wiele obszarów wiejskich jest w dużym stopniu uzależnionych od turystyki. W tych regionach niezbędne jest przyjęcie **zintegrowanego podejścia** ukierunkowanego na jakość, którego głównym celem jest zadowolenie klienta oraz realizowanego przy poszanowaniu założeń zrównoważonego rozwoju w wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Działania powinny wykorzystywać a równocześnie dążyć do ochrony zasobów naturalnych i bogactw kulturowych, co może przynieść znaczące dodatkowe korzyści w formie ochrony siedlisk i wspierania różnorodności biologicznej. Celem zintegrowanego podejścia powinno być wywarcie pozytywnego wpływu na sektor turystyczny, lokalną gospodarkę, osoby pracujące w sektorze turystycznym, turystów i populację lokalną, jak również na dziedzictwo naturalne i kulturowe.

Ważne jest także, aby potencjalne ograniczenia zintegrowanego podejścia zostały należycie uwzględnione. Szczególne wyzwanie stanowi osiągnięcie masy krytycznej niezbędnej do zapewnienia skuteczności świadczonych usług – w tym wspomniane powyżej usługi opieki zdrowotnej dla zapewnienia wysokiego poziomu zdrowia siły roboczej. Sposobem na zapewnienie powszechnego dostępu do wszystkich usług, w szczególności na obszarach bardzo słabo zaludnionych, mogą być inwestycje w **bieguny rozwoju** na obszarach wiejskich (np. w małych i średnich miastach) oraz przez rozwijanie **klastrów gospodarczych**, których podstawą są zasoby lokalne połączone z wykorzystaniem nowych technologii informacyjnych.

5.3. Współpraca

Środki wspierające współpracę przygraniczną, ponadnarodową i międzyregionalną powinny uzupełniać trzy priorytety określone powyżej. W rezultacie ściślejsza współpraca między

regionami UE powinna przyczynić się do przyspieszenia rozwoju gospodarczego oraz osiągnięcia wyższego wzrostu. Granice państw są często przeszkodą dla rozwoju terytorium europejskiego jako całości i mogą ograniczać jego potencjał osiągnięcia pełnej konkurencyjności. W kontekście przygranicznym i ponadnarodowym, transport, gospodarka wodna i ochrona środowiska są wyraźnymi przykładami wyzwań, które wymagają skoncentrowanego i zintegrowanego podejścia ponad granicami państw.

5.4. Współpraca przygraniczna

Ostatecznym celem współpracy przygranicznej w Europie jest integracja obszarów rozdzielonych granicami państwowymi, które stoją w obliczu wspólnych problemów wymagających przyjęcia wspólnych rozwiązań. Takie wyzwania dotyczą wszystkich regionów przygranicznych Unii i zasadniczo są związane z fragmentacją rynków, siłą roboczą, modelami inwestycyjnymi, infrastrukturą, zasobami fiskalnymi, instytucjami i obejmują usługi użyteczności publicznej.

Mimo że programy współpracy powinny być przystosowane do specyficznej sytuacji każdego regionu przygranicznego, ważne jest, aby poczynić wysiłki zmierzające do skoncentrowania wsparcia na głównych ustalonych priorytetach wzrostu i tworzenia nowych miejsc pracy.

Z względu na bardzo dużą różnorodność sytuacji ogólne zalecenia dotyczące przyszłej współpracy przygranicznej nie zawsze znajdują zastosowanie. Biorąc pod uwagę przeszkody powodowane istnieniem granic, dobrym punktem wyjściowym jest także poprawa skuteczności istniejącej infrastruktury transportowej i komunikacyjnej oraz rozwój nowych połączeń tam, gdzie jest konieczne. Takie są warunki wstępne dla nawiązywania lub rozwijania kontaktów przygranicznych.

Głównym celem współpracy przygranicznej powinno być podnoszenie konkurencyjności regionów przygranicznych. Ponadto powinna się ona przyczyniać do pogłębiania integracji gospodarczej i społecznej, w szczególności na obszarach, na których istnieją duże dysproporcje gospodarcze którejkolwiek ze stron. Działania obejmują promocję transferu wiedzy i know-how, rozwój przygranicznej działalności gospodarczej, potencjału edukacyjnego/szkoleniowego oraz służby zdrowia, a także integrację przygranicznego rynku pracy oraz wspólne zarządzanie zagrożeniami związanymi ze środowiskiem i innymi wspólnymi zagrożeniami. Tam, gdzie już istnieją podstawowe warunki dla współpracy przygranicznej, wsparcie w ramach polityki spójności powinno zostać skoncentrowane na działaniach, które przynoszą działalności przygranicznej rzeczywistą wartość dodaną jak np. podnoszenie konkurencyjności przygranicznej poprzez innowacje oraz działania z zakresu badań i rozwoju, łączenie w jedną sieć istniejących sieci niematerialnych (usług) lub sieci fizycznych (transport) w celu pogłębienia tożsamości przygranicznej jako cechy charakterystycznej europejskiego obywatelstwa, wsparcie integracji przygranicznego rynku pracy, przygraniczna gospodarka wodna oraz ochrona przeciwpowodziowa.

5.5. Współpraca ponadnarodowa

Obszarami ponadnarodowymi są makroregiony, w których występuje potrzeba zwiększenia integracji i spójności gospodarczej i społecznej. Celem programów współpracy ponadnarodowej jest rozwój współpracy między Państwami Członkowskimi w kwestiach mających strategiczne znaczenie.

Wsparciem zatem powinny zostać objęte działania, które zmierzają do podniesienia poziomu wzajemnych fizycznych połączeń między tymi obszarami (np. inwestycje w transport szanujący zasadę zrównoważonego rozwoju) jak również połączeń niematerialnych (sieci, wymiana między regionami i zainteresowanymi stronami).

Planowane działania obejmują stworzenie europejskich korytarzy transportowych (w szczególności odcinków przygranicznych) dla celów zapobiegania naturalnym zagrożeniom, gospodarkę wodną w dorzeczach, zintegrowaną współpracę morską oraz sieci w dziedzinie badań i rozwoju oraz innowacji.

Należy ponownie przeanalizować aktualną mapę obszarów ponadnarodowej współpracy. Wytyczając przyszłe makroregiony należy zapewnić, iż stworzone zostaną odpowiednie warunki dla realizacji podstawowych działań strukturalnych. Należy zatem wytyczyć je uwzględniając spójność terytorialną oraz kryteria funkcjonalne o charakterze geograficznym, jak np. położenie w obrębie tego samego dorzecza lub strefy przybrzeżnej, przynależność do tego samego obszaru górskiego, wspólny główny korytarz transportowy. Duże znaczenie mają także inne kryteria np. historia lub struktury instytucjonalne, istniejąca już współpraca czy konwencje.

Także i pozytywne doświadczenia inicjatywy wspólnotowej EQUAL, wspierającej społeczeństwo integracyjne poprzez zwalczanie przejawów dyskryminacji i wykluczenia, wykorzystywane są we wszystkich działaniach w celu dalszego budowania partnerstwa, wzmacniania pozycji, rozwijania innowacji i współpracy ponadnarodowej, umożliwiając tym samym Państwom Członkowskim wymianę dobrych praktyk i rozwijanie nowych sposobów rozwiązywania problemów napotkanych w wyżej wymienionych obszarach.

5.6. Współpraca międzyregionalna

Programy współpracy międzyregionalnej powinny koncentrować się na realizacji agendy na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – dążyć do wzmacniania innowacyjności, MŚP i przedsiębiorczości, ochrony środowiska i przeciwdziałania zagrożeniom. Ponadto wspierana będzie wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z zakresu rozwoju obszarów miejskich, modernizacji sektora usług publicznych (takich jak opieka zdrowotna oraz administracja przy wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych) oraz realizacja programów współpracy, analiz oraz gromadzenie danych. Współpraca międzyregionalna wspierana także będzie w ramach programów konwergencji oraz regionalnej konkurencyjności i zatrudnienia. Ponadto wsparciem objęte będą wymiana doświadczeń i dobrych praktyk z zakresu rozwoju obszarów miejskich, społecznego włączenia, relacji między ośrodkami miejskimi i obszarami wiejskimi oraz realizacja programów współpracy.

6. DALSZE DZIAŁANIA

Po osiągnięciu porozumienia w kwestii Perspektyw Finansowych (2007-2013) negocjacje dotyczące przepisów w sprawie funduszy strukturalnych i funduszu spójności powinny być zakończone tak szybko, jak jest możliwe, tak aby zapewnić maksymalną ilość czasu na przygotowanie nowych programów. Po zakończeniu negocjacji Komisja przedłoży Radzie do zatwierdzenia ostateczną wersję Strategicznych wytycznych Wspólnoty dotyczących Spójności zgodnie z art. 24 projektu ogólnego rozporządzenia.

Strategiczne wytyczne są podstawą dla krajowych strategicznych ram odniesienia, które z kolei określają priorytety zawarte w programach operacyjnych zgodnie z art. 25 projektu ogólnego rozporządzenia.

Decydujące znaczenie ma zatem przestrzeganie harmonogramu przyjęcia rozporządzeń dotyczących funduszy strukturalnych i funduszu spójności na lata 2007-2013, aby zapewnić wystarczającą ilość czasu dla fazy programowania w 2006 r.

W momencie przyjęcia niniejszego dokumentu w ramach przygotowań ostatecznej wersji strategicznych wytycznych, Komisja przeprowadzi także konsultacje publiczne.

Biorąc pod uwagę ograniczoną dostępność środków na programy polityki spójności w Państwach Członkowskich i regionach, konsultacja ma pomóc w znalezieniu odpowiedzi na następujące pytania:

- W jakim zakresie polityka spójności powinna przyczyniać się do realizacji agendy na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz procesu lizbońskiego?
- Jakie nowe elementy mogą być uwzględnione w celu realizacji tej agendy?
- Które z aspektów postrzegane są jako mniej istotne dla tej agendy?

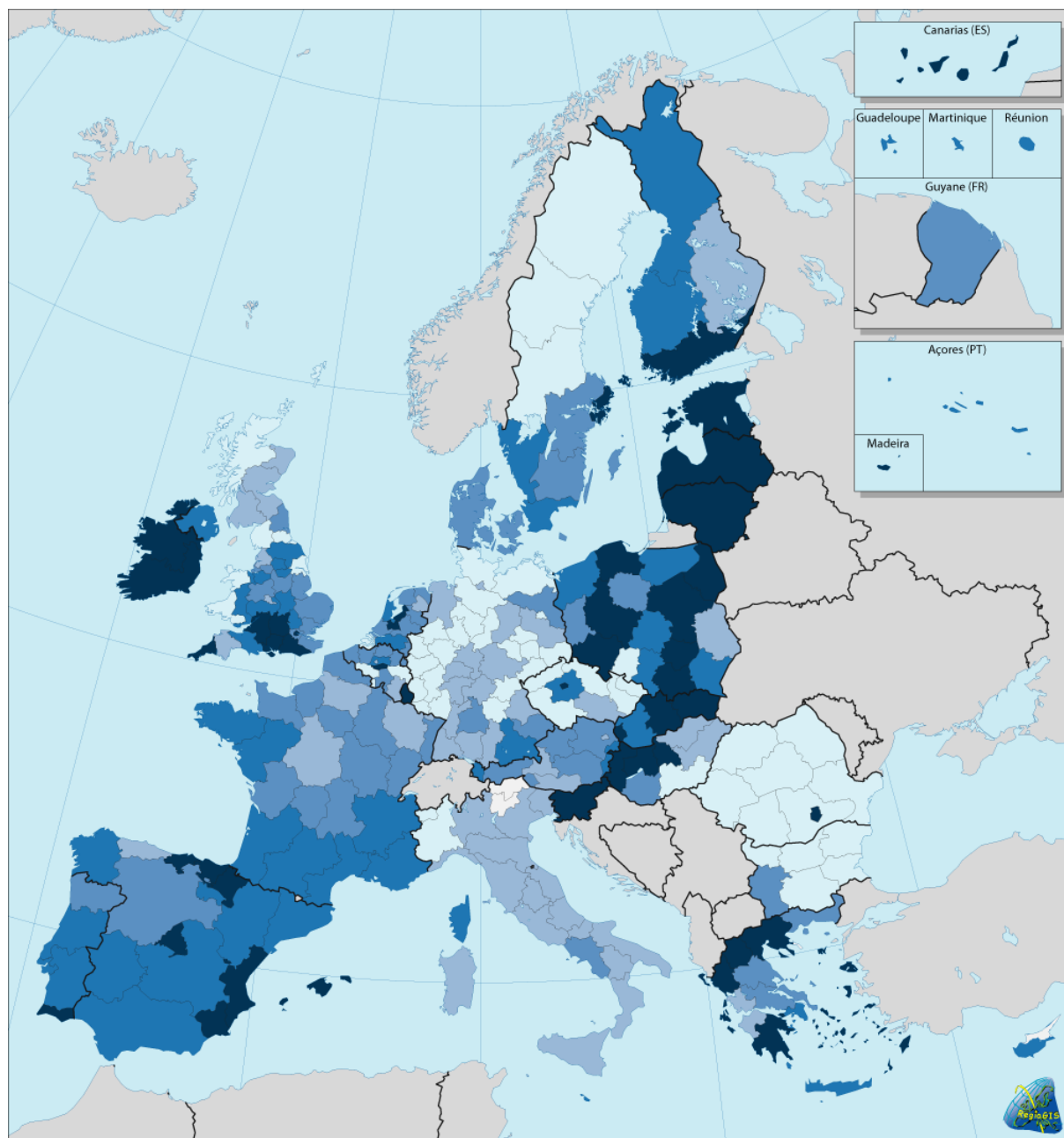
Wyniki konsultacji wpłyną na kształt ostatecznej wersji wytycznych, którą Komisja przedłoży Radzie. Komisja zaprasza zatem wszystkie zainteresowane strony do udziału w procesie konsultacji i przedstawiania swoich uwag do dnia 30 września 2005 r. Uwagi można zgłaszać na stronie internetowej:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/consultation/index_en.htm

ZAŁĄCZNIK

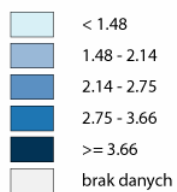
WYKAZ MAP

Mapa nr 1	Wzrost PKB, 1995-2002
Mapa nr 2	Tematyczna klasyfikacja regionów Europy - Konkurencyjność
Mapa nr 3	Potencjalna dostępność, różne środki transportu, 2001
Mapa nr 4	Tematyczna klasyfikacja regionów Europy – Zagrożenia

Wzrost PKB, 1995-2002

Średnioroczna zmiana %

EU-27 = 2.35

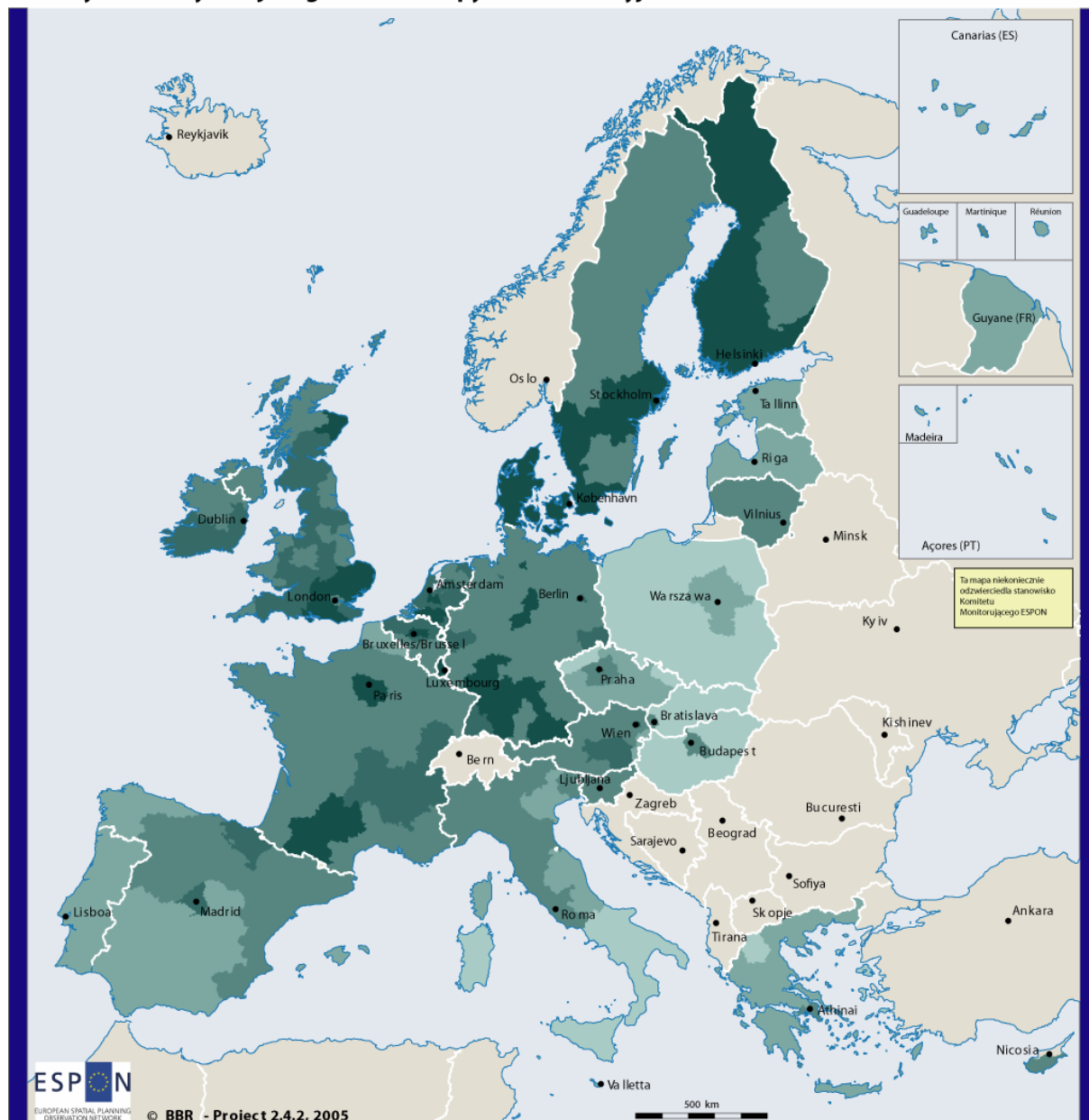
HU: 1995-2000

Źródło: Eurostat – DG REGIO

0 100 500 km

© EuroGeographics Association pour les limites administratives

Tematyczna klasyfikacja regionalna Europy – Konkurencyjność

Konkurencyjność

- znacznie poniżej średniej
- poniżej średniej
- średnia
- powyżej średniej
- znacznie powyżej średniej

© EuroGeographics Association pour les limites administratives

Poziom regionalny: NUTS 2

Dane oryginalne: ESPON 3.1 Taurus i BBR

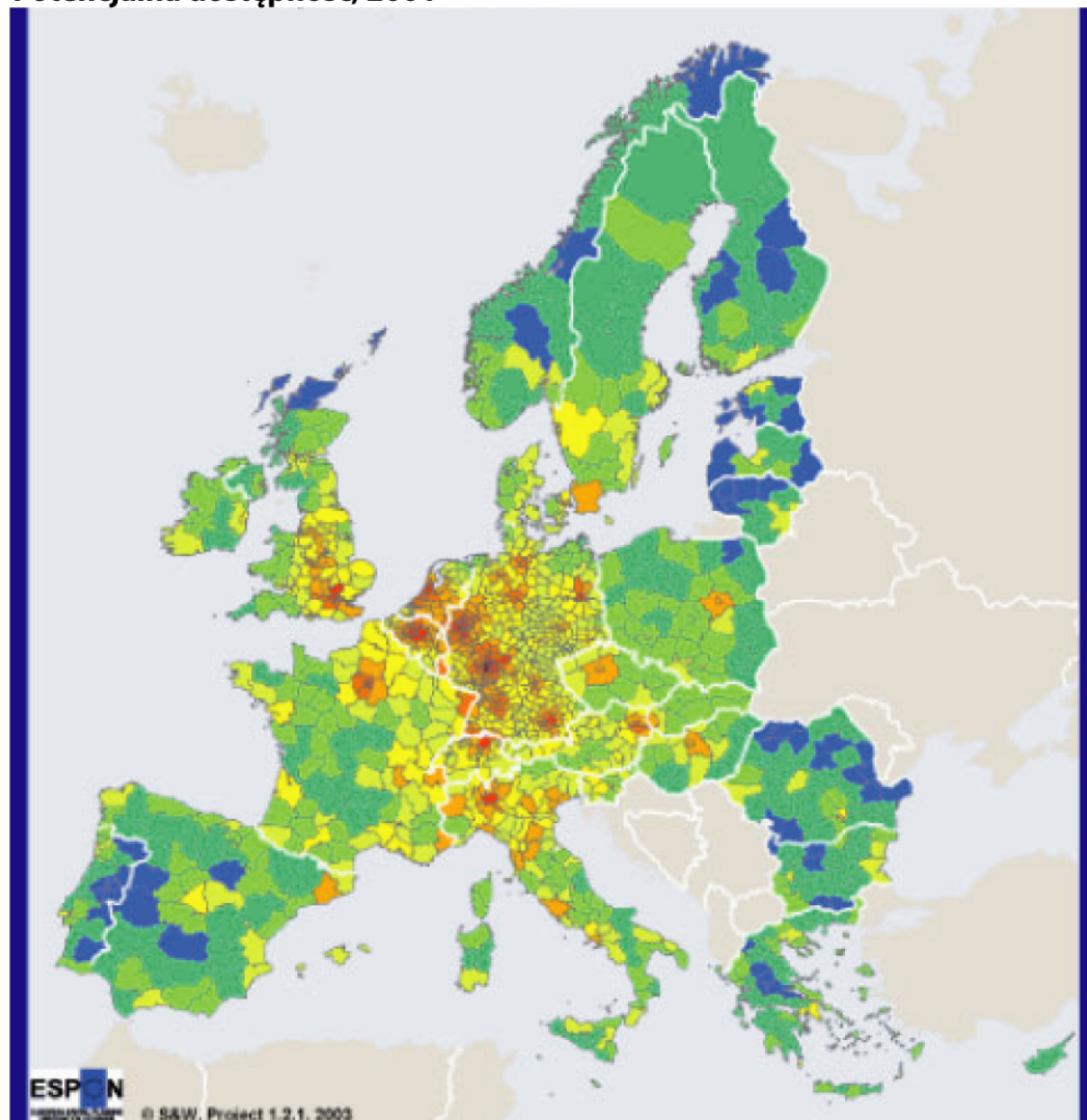
ESPON 2.4.2 BBR i własne obliczenia

Źródło danych: Baza danych ESPON

Wskaźniki :

- Wydajność 2002
- Stopa zatrudnienia 2003
- Wydatki na B+R 2001
- Sektor Przedsiębiorstw B+R 2001
- Ludność z wyższym wykształceniem 2002

Potencjalna dostępność, 2001

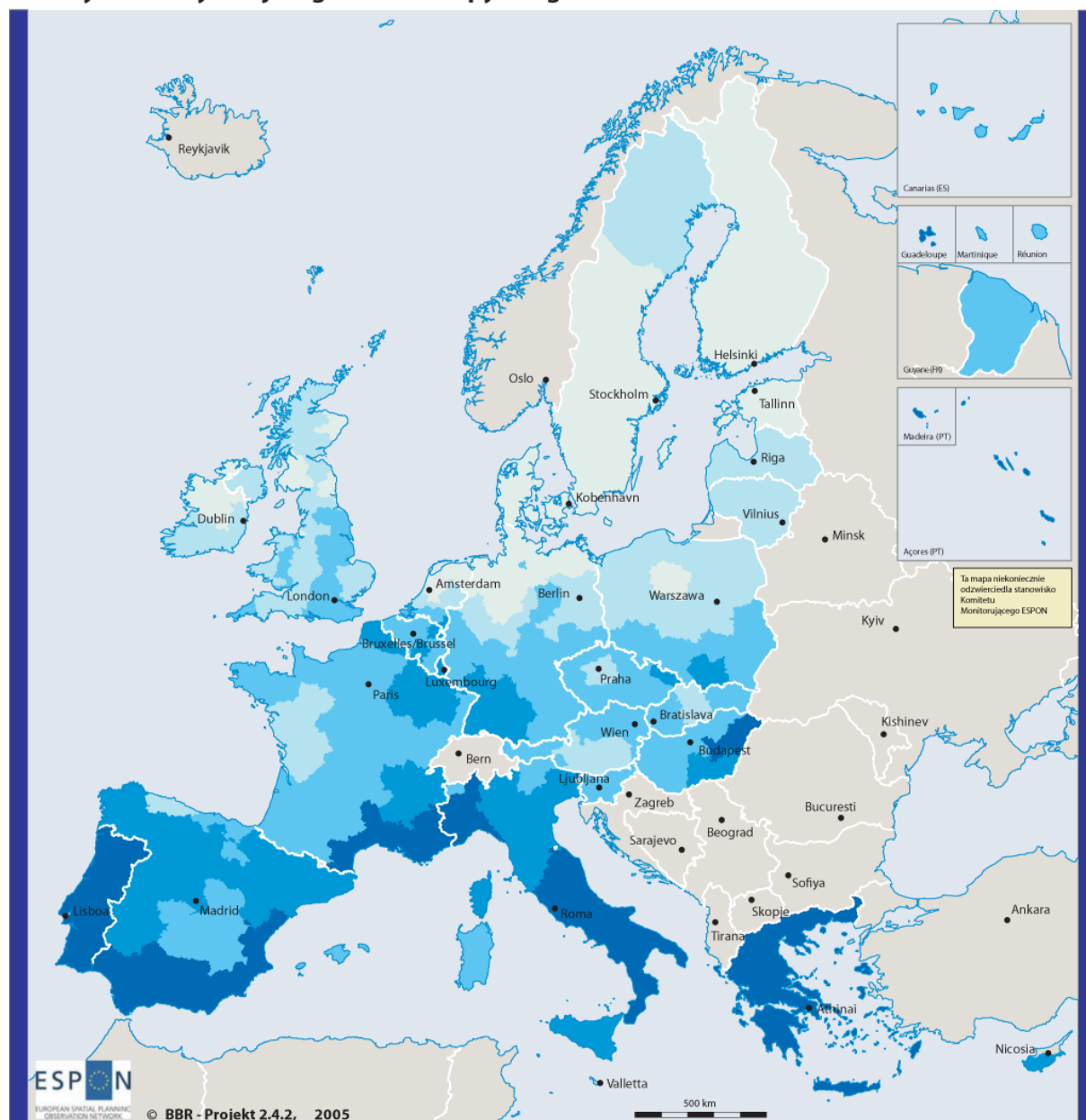

© EuroGeographics Association pour les limites administratives

Dostępność (obszar ESPON = 100)

0 < 20
20 < 40
40 < 60
60 < 80
80 < 100
100 < 120
120 < 140
140 < 160
160 < 180
180 & +

Tematyczna klasyfikacja regionalna Europy – Zagrożenia

Zagrożenia

- znacznie poniżej średniej
- poniżej średniej
- średnia
- powyżej średniej
- znacznie powyżej średniej

Poziom regionalny: NUTS 2
Dane oryginalne: ESPON 2.4.2 BBR, własne obliczenia

Źródło danych: Baza danych ESPON

Wskaźniki:

- Zagrożenie powodziami 1987 – 2002
- Zagrożenie pożarami lasów 1997 – 2003
- Obszary zagrożone suszą
- Zagrożenie trzęsieniami ziemi